ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮುಕ್ತಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು - ೫೭೦ ೦೦೬

KARNATAKA STATE OPEN UNIVERSITY
Mukthagangotri, Mysore - 570 006

ಇತಿಹಾಸ

ಎಂ.ಎ. (ಪ್ರಥಮ)

ಕೋರ್ಸ್ - 1

ಬ್ಲಾಕ್ - 6

KSOU NATIONAL INTERNATIONAL RECOGNITION

Karnataka State Open University (KSOU) was established on 1st June 1996 with the assent of H.E. Governor of Karnataka as a full fledged University in the Academic year 1996 vide Government notification No./EDI/UOV/dated 12th February 1996 (Karnataka State Open University Act – 1992). The Act was promulgated with the object to incorporate an Open University at the State Level for the introduction and promotion of Open University and Distance Education Systems in the education pattern of the State and the Country for the Co-ordination and determination of standard of such systems.

- With the virtue of KSOU Act of 1992, Karnataka State Open University is empowered to establish, maintain or recognize Institutions, Colleges, Regional Centres and Study Centres at such places in Karnataka and also open outside Karnataka at such places as it deems fit.
- All Academic Programmes offered by Karnataka State Open University are recognized by the Distance Education Council (DEC), Ministry of Human Resource Development (MHRD), New Delhi.
- Karnataka State Open University is a regular member of the Association of Indian Universities (AIU), New Delhi, since 1999.
- Karnataka State Open University is a permanent member of Association of Commonwealth Universities (ACU), London, United Kingdom since 1999. Its member code number: ZKASOPENUINI.
- Karnataka State Open University is a permanent member of Asian Association of Open Universities (AAOU), Beijing, CHINA, since 1999.
- Karnataka State Open University has association with Commonwealth of Learning (COL), Vancouver, CANADA, since 2003. COL is an intergovernmental organization created by commonwealth Heads of Government to encourage the development and sharing of open learning distance education knowledge, resources and technologies.

Higher Education To Everyone Everywhere

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ,
ಮೈಸೂರು - 570 006

ಎಂ.ಎ. (ಪ್ರಥಮ)
ಇತಿಹಾಸ
ಕೋರ್ಸ್ - 1

ಬ್ಲಾಕ್
6

ಘಟಕ - 18
ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು - ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ

ಘಟಕ - 19
ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು - ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ

ಘಟಕ - 20
ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು

ಘಟಕ - 21
ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡ್ಯರು

ಘಟಕ - 22
ದೇವಗಿರಿಯ ಸೇವುಣರು

ಘಟಕ - 23
ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯರು

ಪಠ್ಯಕ್ರಮವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ

ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಜಿ. ಕೃಷ್ಣನ್
ಕುಲಪತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎನ್. ವಿಕ್ರಂ ರಾಜೇ ಅರಸ್
ಡೀನ್ (ಶೈಕ್ಷಣಿಕ) ಮತ್ತು ಸಮಾವೇಶಕರು
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಡಾ. ಎಂ. ಸುಶೀಲ ಅರಸ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ
ಕರಾಮುವಿ, ಮೈಸೂರು

ವಿಷಯ ಸಂಯೋಜಕರು

ಡಾ. ರವಿ ಕೋರಿ ಶೆಟ್ಟರ್
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಧಾರವಾಡ - 580 003.

ಸಂಪಾದಕರು

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನಿರೂಪಕರು

1. *ಘಟಕ ಬರೆದವರು*
ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,
ಮೈಸೂರು

ಘಟಕಗಳು 18 ರಿಂದ 23

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ೨೦೧೩

ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಿದೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಥವಾ ಭಾಗವಾಗಿ ಪುನರ್ ಮುದ್ರಿಸಬಾರದು.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕೋರ್ಸುಗಳ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು-06 ಇಲ್ಲಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಮುದ್ರಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು - ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು ಇವರ ಪರವಾಗಿ ಕುಲಸಚಿವರು (ಆಡಳಿತ)

ಇತಿಹಾಸ

ಕೋರ್ಸ್ ೯ - 1

ಬ್ಲಾಕ್ - 6

ಪೀಠಿಕೆ

ಬ್ಲಾಕ್ 6, 18 ರಿಂದ 23 ರವರೆಗೆ ಆರು ಘಟಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಘಟಕ 18 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಒಂದನೆಯ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಿರಿ. ರಾಜೇಂದ್ರನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ತನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ, ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಬಯಲಿನವರೆಗೂ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಗಂಗಾ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದು ತಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಕೆರೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಈ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ನೆನಪಾಗಿ ತಾನು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೆಸರಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ಘಟಕ 19 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಆಡಳಿತವನ್ನು, ಅದರಲ್ಲೂ ಅವರ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಿರಿ. ಚೋಳರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರವು ಭಾರತದ ಆಡಳಿತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮಾದರಿಯದಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ಘಟಕ 20 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜೇಂದ್ರನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವಾಲಯಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿರಿ.

ಘಟಕ 21 ರಲ್ಲಿ ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡ್ಯರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ರಾಜಮನೆತನಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವಿರಿ.

ಘಟಕ 22 ರಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿಯ ಯಾದವರು ಅಥವಾ ಸೇವುಣರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಸೇವುಣ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರೆನಿಸಿದ ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಸಿಂಘಣನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನು ತನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಧಾಳಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೆ, ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವಿರಿ.

ಘಟಕ 23 ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು, ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆಗಳಾದ ಗಣಪತಿದೇವ, ರುದ್ರಮದೇವಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಿರಿ. ರುದ್ರಮದೇವಿ, ಅಭಿಷಿಕ್ತ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಿ, ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದು ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ. ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಿರಿ. ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದರಂತೆ ಹಲವಾರು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಕಡೆಗೆ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಧಾಳಿಗೆ ಮಣಿಯಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಬಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಘಟಕದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು,
ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,
ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

ಘಟಕ - 18

ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು - ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ

ರಚನೆ

18.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

18.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

18.2 ವಿಜಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಮೊದಲನೇ ಆದಿತ್ಯ

18.3 ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕ

18.4 ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ (985-1014)

- 18.4.1 ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳು
- 18.4.2 ಚೋಳ-ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಂಘರ್ಷಗಳು

18.5 ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ (1012-1044)

- 18.5.1 ಉತ್ತರದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು
- 18.5.2 ಸಿಲೋನ್‌ನ ವಿಜಯ
- 18.5.3 ಮಧುರೆಯ ವಿಜಯ
- 18.5.4 ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಳುಕ್ಯರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ
- 18.5.5 ಗಂಗಾ ನದಿ ಬಯಲಿನ ದಂಡಯಾತ್ರೆ
- 18.5.6 ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯ

18.6 ರಾಜಾಧಿರಾಜ 1044-1052

- 18.6.1 ಕೊಪ್ಪಂ ಯುದ್ಧ
- 18.6.2 ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮತ್ತು ಸಿಲೋನ್

18.7 ಎರಡನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ (1052-1064)

18.8 ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ

18.9 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

18.10 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

18.11 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

18.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೀವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

* ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ
* ಪ್ರಾರಂಭದ ದೊರೆಗಳು -ವಿಜಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ಆದಿತ್ಯ
* ವಿಜಯಾಲಯನು ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದುದು
* ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮೇಲಿನ ಅವನ ಯುದ್ಧಗಳು
* ರಾಜ ರಾಜನ ಸೈನಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು
* ಚೋಳ ಚಾಳುಕ್ಯರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷ
* ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸಿಲೋನ್ ಮತ್ತು ಮಧುರೆ ಮೇಲಿನ ಅವನ ಯುದ್ಧಗಳು
* ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಬಯಲಿನ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಜಯ
* ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮತ್ತು ಚಾಳುಕ್ಯರು - ಕೊಪ್ಪಂ ಯುದ್ಧ - ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸೋಲು
* ಚಾಳುಕ್ಯರು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು.
* ಚೋಳ ಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ರಾಜ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ

18.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಎರಡನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲೇ ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚೋಳ, ಚೇರ ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮಿಳಕಂ ಅಥವಾ ತಮಿಳು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಆಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳು ನಾಶಹೊಂದಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಪಲ್ಲವರು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗೆ ಬಂದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 9 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜ್ಯವು ಅವನತಿ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಚೋಳರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದ ವಿಜಯಾಲಯನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 8 ಮಂದಿ ರಾಜರು ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು. 1 ನೇ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು 1ನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರದ ಪರಮಾವಧಿಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ತನ್ನ ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಹೊರ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಸಿಲೋನ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿಜಯಗಳ ಮೇಲೂ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು ಗಂಗಾ ನದಿಯವರೆಗೂ ದಂಡೆತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ಹೋಗಿ ಈ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಕುರುಹಾಗಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ನೀರನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಂದನು. ಈ ಘಟನೆಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಒಂದು ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೊಳಪುರಂ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಇಬ್ಬರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ತಂಜಾವೂರಿನಲ್ಲಿ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ದೇವಾಲಯವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ತನ್ನ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಿವದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಎರಡನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಳುಕ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದರಿಂದ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಅವನತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಕೊನೆಯ ದೊರೆಗಳು ಚಾಳುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಬಾಂಧವ್ಯ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1070 ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾಲಯನಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಚೋಳ ಮನೆತನದ ಅಧಿಕಾರ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ 1240 ರವರೆಗೆ ಚೋಳ - ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

18.2 ವಿಜಯಾಲಯ ಚೋಳ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ಆದಿತ್ಯ

ಕ್ರಿ.ಶ. ಒಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಮನೆತನದ ಪ್ರಮುಖನಾದ ವಿಜಯಾಲಯನು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ಪಲ್ಲವರ ಅಧೀನನಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುತ್ತರಿಯಾರ್ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತಂಜಾವೂರು ಮತ್ತು ಪುದುಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ರೀತಿ ವಿಜಯಾಲಯನು ತಂಜಾವೂರನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈತನ ಮಗ ಮೊದಲನೇ ಆದಿತ್ಯನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 875 ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ಚೋಳ ಮನೆತನದ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಪಲ್ಲವರ ರಾಜನಾದ ಅಪರಾಜಿತವರ್ಮನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಿ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ತೊಂಡೈಮಂಡಲಂ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಎರಡನೇ ಗಂಗ ಪೃಥ್ವಿಪತಿ ಮೊದಲನೇ ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಅಪಜಯಗೊಳಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಈತನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಆದಿತ್ಯನು ಗಂಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ತಲಕಾಡನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದಿತ್ಯನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನಿಂದ ಪರಾಜಯಗೊಂಡ ಪಲ್ಲವ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ 2ನೇ ಕೃಷ್ಣನ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಲ್ಲವ ಮನೆತನದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕೂಡ ವಿವಾಹವಾದನು. ಹೀಗೆ ಆದಿತ್ಯನು ಈ ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಮನೆತನಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯ ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು.

18.3 ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕ

ಆದಿತ್ಯನ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಮೊದಲನೆಯ ಪರಾಂತಕ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದನು. ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೆ ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರ ಭದ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಚೋಳ ರಾಜ್ಯ ಈ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಾಳಹಸ್ತಿಯಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್‌ವರೆಗೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತು. ಪರಾಂತಕ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಪರಾಂತಕನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆ ರಾಜಸಿಂಹನು ಸಿಲೋನ್‌ನ ದೊರೆಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಚೋಳರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದನು. ಪರಾಂತಕನು ಮೈತ್ರಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಪಾಂಡ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ವಿಜಯದ ಕುರುಹಾಗಿ ಪರಾಂತಕ ಮಧುರೈಕೊಂಡ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆ ರಾಜಸಿಂಹನು ತಲೆ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಸಿಲೋನ್ ಸೇರಿದನು. ಪರಾಂತಕನು ಮುಂದುವರಿದು ಬಾಣರು ಮತ್ತು ವೈಡುಂಬರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

ಪರಾಂತಕನ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಶತ್ರು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನು ಆದಿತ್ಯನ ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮನೆತನದ ರಾಣಿಯ ಮಗನಾದ ಕನ್ನರದೇವನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕನ್ನರದೇವನ ಬದಲು ಪರಾಂತಕನು ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿಷಕ್ತ ರಾಜನಾದದ್ದನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಚೋಳರೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಅವಕಾಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಕೃಷ್ಣನು ಬಾಣರು, ವೈಡುಂಬರು, ಗಂಗರಾಜನಾದ ಎರಡನೇ ಭೂತುಗ, ಈ ಮೂವರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಾಂತಕನನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಮೈತ್ರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿತು. ಎರಡೂ ಸೈನ್ಯಗಳು ತಕ್ಕೋಳಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದವು. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಯುವರಾಜಕುಮಾರನಾದ ರಾಜಾದಿತ್ಯನು ಗಂಗರಾಜ ಭೂತುಗನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಮೈತ್ರಿ ಸೈನ್ಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರ ಕಳೆಗುಂದಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಪರಾಂತಕ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 953 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಪರಾಂತಕನ ಮರಣದ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ದಶಕಗಳು ಚೋಳರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆ ಪರಾಂತಕನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಗಂಡರಾಧಿತ್ಯ ಅರಿಂಜಯ, ಸುಂದರ ಚೋಳ, ಎರಡನೇ ಆದಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಚೋಳ ಅಸಮರ್ಥ ದೊರೆಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ಜಗಳಗಳು ಮತ್ತು ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ಯಾವ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

18.4 ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ

ರಾಜರಾಜನು ಸುಂದರ ಚೋಳನ ಮಗ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಚೋಳನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಈತನು ಚೋಳ ಮನೆತನದ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜನು. ಈತನು ಮುಮ್ಮಡಿ ಚೋಳದೇವ, ಜಯಗೊಂಡ, ಚೋಳ ಮಾರ್ತಾಂಡ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ರಾಜರಾಜನು ಕ್ರಿ.ಶ. 985 ರಿಂದ 1014 ರವರೆಗೆ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದನು. ಈತನ ಕಾಲ ಚೋಳರ ಇತಿಹಾಸದ ಅತಿ ವೈಭವದ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಈತನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಿಂದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ನೈಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅಪ್ರತಿಮ ರಾಜನೆನಿಸಿದನು. ಚೋಳ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಾಕಾಷ್ಠತೆಗೆ ತರಲು ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗನಾದ ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಾಧನೆಗಳು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದುದು. ರಾಜರಾಜನು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಮಗನ ಸಾಧನೆಗಳು ಅಪಾರ. ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಾಜರಾಜನು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಅಸ್ತಿಭಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ, ಅವನ ಮಗ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಿ ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

18.4.1 ರಾಜರಾಜನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳು

ರಾಜರಾಜನು ತನ್ನ ಮೊದಲ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಚೇರರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಯೋಜಿಸಿದನು. ಈತನು ಚೇರರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನೌಕಾ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುನ್ನೆಡೆಸಿ, ತಿರುವನಂತಪುರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹಾದು ಕಂಡಲೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಚೇರರ ನೌಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರ ರವಿವರ್ಮನ್ ತಿರುವಾಡಿ ಎಂಬುವನು ಚೇರ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜರಾಜನು ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಧುರೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಮರ ಭುಜಂಗ ಪಾಂಡ್ಯನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದನು. ಚೇರ, ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿಂಹಳಿಯರ ಮೈತ್ರಿ ಕೂಟವನ್ನು ಒಡೆಯಬೇಕೆಂದು ರಾಜರಾಜನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಐದನೆಯ ಮಹಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲೋನ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜರಾಜನು ಸಿಲೋನ್ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿ ಸಿಲೋನ್‌ನ ಉತ್ತರ ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. ಸಿಲೋನ್ ರಾಜನಾದ ಮಹಿಂದನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅದೇ ದ್ವೀಪದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದನು. ಸಿಲೋನ್‌ನ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಚೋಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮುಮ್ಮಡಿ ಚೋಳ ಮಂಡಲಂ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ವಿಜೇತರಾದ ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವು ಮುಂದುವರೆದು ಸಿಲೋನಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅನುರಾಧಪುರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಪೊಲ್ಲಾನಾರುವ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೊಸರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಶಿವದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ರಾಜರಾಜನು ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಒಳನಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸಿದನು. ಅವನು ಕುಡುಮಲೈ ನಾಡು ಅಥವಾ ಕೊಡಗಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಉಡಗೈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವನು ಮುಂದುವರೆದು ಗಂಗವಾಡಿ, ನೊಳಂಬವಾಡಿ, ತಡ್ಡಿಗಪಾಡಿ, ತಲಕಾಡು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಜರಾಜನು ತನ್ನ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇತ್ತ ಕಡೆ ದಖ್ಖನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ರಾಜಕೀಯ ಪಟಲದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಎರಡನೇ ತೈಲನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ದಖ್ಖನ್‌ನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ರಾಜರಾಜನ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ತಡೆಯೊಡ್ಡಿದರು.

18.4.2 ಚೋಳ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಂಘರ್ಷ

ಚೋಳ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಂಘರ್ಷ ಸುಮಾರು 200 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಈ ಎರಡೂ ಮನೆತನದ ಮಧ್ಯೆ ಅಗಾಧವಾದ ಶತೃತ್ವ ನೆಲೆಸಿತ್ತು. ಎರಡನೇ ತೈಲ ರಾಜರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಚೋಳರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ 150 ಆನೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಹಗೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗನಾದ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಬಿಜಾಪುರದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆದು, ಚಾಳುಕ್ಯರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳ ಹಗೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗ, ಇಂತಹ ಫಲವತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಎರಡೂ ದಶಕಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಸೆಣಸಾಡಿದವು. ಅವರ ಸೆಣಸಾಟದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರು ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇದೇ ನದಿಯು ಚಾಳುಕ್ಯ ಚೋಳರ ಮಧ್ಯದ ಗಡಿ ರೇಖೆಯೂ ಆಯಿತು.

ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಖ್ಖನ್‌ನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನಗಳು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಅಥವಾ ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಮತ್ತು ವೆಂಗಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಅಥವಾ ಪೂರ್ವ ಚಾಳುಕ್ಯರು. ಈ ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳು ಬಾದಾಮಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಕಲಹಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ರಾಜರಾಜ ಚೋಳನು ಇಂತಹ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದ ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದೊಂದಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿದರೆ ತನಗೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ವೆಂಗಿ ಚಾಳುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ರಾಜರಾಜ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಕುಂದವ್ವೆಯನ್ನು ವೆಂಗಿಯ ರಾಜನಾದ ವಿಮಲಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಇದು ಈ ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಏರ್ಪಟ್ಟ ರಾಜನೀತಿ ಕುಶಲ ವಿವಾಹಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ವೆಂಗಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ವೆಂಗಿಯು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಮತ್ತು ಚೋಳರ ನಡುವೆ ವಿವಾದಗ್ರಸ್ತ ರಾಜ್ಯವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜನು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾಗ, ಕೊಡಗು, ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸಿಲೋನ್ ಮತ್ತಿತರ ದ್ವೀಪಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಒಡೆಯನಾದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಕ್ರಮಣಗಳು ರಾಜರಾಜನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಾಧನೆಗಳಾಗಿದ್ದು ರಾಜರಾಜನನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿಯೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಪಕನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದವು. ರಾಜರಾಜನು ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೇ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತಗಾರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ರಾಜರಾಜನು ತಂಜಾವೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಪಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

18.5 ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ (1012-1044)

ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜನ ನಂತರ ಅವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮಗನಾದ ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಪತಿಯಾದನು. ಇವನನ್ನು ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಚೋಳನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈತನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಅನುಭವಗಳು ರಾಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಉತ್ತಮ ದಿಗ್ವಿಜಯಿಯೂ, ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರನೂ ಆಗುವಂತೆ ನೆರವಾದವು.

18.5.1 ಉತ್ತರದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು

ರಾಜೇಂದ್ರನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದ ನಂತರ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದನು. ರಾಜೇಂದ್ರನು ತಾನೇ ಸೈನ್ಯದ ಮುಂದಾಳತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದನು. ಚೋಳ ಮತ್ತು ಕದಂಬ ಸೇನೆಗಳ ನಡುವೆ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಕಡೆಗೆ ಚೋಳರ ಸೈನ್ಯ ಕದಂಬರನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ರಾಜೇಂದ್ರನು ಕದಂಬರ ಮೇಲೆ ಜಯಿಸಿದ ವಿಜಯದ ಪರವಾಗಿ ಮೊನ್ನೈಕೊಂಡ ಚೋಳನ್ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು.

18.5.2 ಸಿಲೋನ್‌ನ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ರಮಣ

ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜನು ಸಿಲೋನಿನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ದ್ವೀಪವನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಲೋನಿನ ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಚೋಳರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಪೂರ್ಣ ಸಿಲೋನ್‌ನನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1017 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಿಲೋನ್ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚೋಳರ ವಶವಾಯಿತು. ಸಿಲೋನಿನ ರಾಜ ಐದನೆಯ ಮಹಿಂದನು ಚೋಳರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೂ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಸಿಲೋನ್ ರಾಜನ ಕಿರೀಟವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಮಹಿಂದನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಿಲೋನ್ ಮೇಲಿನ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಕರಂದೈ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸುಮಾರು 12 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸಿಲೋನ್ ಚೋಳರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು. ನಂತರ ಐದನೇ ಮಹಿಂದನ ಮಗನಾದ ಒಂದನೇ ವಿಕ್ರಮಬಾಹು ಚೋಳರ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸಿಲೋನ್ ದ್ವೀಪದ ಮೇಲೆ ಚೋಳರ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿದನು. ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲೋನ್ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚೋಳರ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿತು. ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಂದೂ ಚೋಳರು ಸಿಲೋನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಸಿಲೋನ್ ಚೋಳರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿತ್ತು.

18.5.3 ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯ

ರಾಜೇಂದ್ರನು ಸಿಂಹಳದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೇಲೆ ಮರು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವು ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮಧುರೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವೈಸರಾಯ್‌ನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು. ನಂತರ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸೈನ್ಯ ಕೇರಳದ ಕಡೆ ಮುಂದುವರಿದು ಚೇರರ ನೌಕಾ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಕಂಡಲೂರು ಕಡಲನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿತು.

18.5.4 ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಳುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಚೋಳರ ಸಂಬಂಧ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1016 ರಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹನು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನು. ಜಯಸಿಂಹ ಅತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಚೋಳರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯಲು ಆಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ಜಯಸಿಂಹನ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿದನು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಸಿಂಹ ಸೋತು ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿದ ರಟ್ಟಪಾಡಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಚೋಳರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ವೆಂಗಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಗೊಂದಲವೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ವೆಂಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಲು ಚೋಳರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ವೆಂಗಿಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಒಂದನೇ ಶಕ್ತಿವರ್ಮನ ನಂತರ ವಿಮಲಾದಿತ್ಯನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ವಿಮಲಾದಿತ್ಯನು 1019 ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಇದೇ ವೆಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವೇರ್ಪಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ಜಯಸಿಂಹನು ವೆಂಗಿಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ವಿಮಲಾದಿತ್ಯನ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ರಾಜರಾಜ ನರೇಂದ್ರನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ತರಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಜಯಸಿಂಹನು ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಅಕ್ಕನ ಮಗನಾದ ಏಳನೆಯ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಪರವಾಗಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ರಾಜರಾಜ ನರೇಂದ್ರನು ಸಹಜವಾಗಿ ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವನಾದ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದನು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಜಯಸಿಂಹನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿದನು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಜಯಸಿಂಹ ವೆಂಗಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿದನು. ವೆಂಗಿಯ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಚೋಳರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟರು.

18.5.5 ಗಂಗಾನದಿಯ ಬಯಲಿನ ಮೇಲೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆ

ಚಾಳುಕ್ಯರ ಮೇಲಿನ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ನಂತರ ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತರದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗೆ ಯೋಜಿಸಿದನು. ಚೋಳ ಸೇನೆಯು ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಗಂಗಾ ನದಿಯವರೆಗೂ ಮುನ್ನಡೆಯಿತು. ಚೋಳ ಸೇನೆಯು ಬಂಗಾಳದ ರಾಜನಾದ ಮಹಿಪಾಲನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಚೋಳರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೇನೆಯು ಗಂಗಾ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂ ಅನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿದರು. ಈ ವಿಜಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ತಿರುವಲಂಗಾಡು ಶಾಸನವು ರಾಜೇಂದ್ರನು ವಡ್ಡ ವಿಷಯ, ಕೋಸಲನಾಡು, ವಂಗಲದೇಶ, ಮುಂತಾದ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದನೆಂದು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಉತ್ತರ ದಾಳಿಯು ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜರು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತರು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ಹಲವಾರು ಶೈವ ಮನೆತನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆ ತಂದನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಗಂಗಾನದಿಯವರೆಗಿನ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ತಮಿಳರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಇನ್ಯಾವ ತಮಿಳು ರಾಜರೂ ಕೂಡ ಗಂಗಾನದಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನ ದಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

18.5.6 ಶ್ರೀ ವಿಜಯದ ಮೇಲಿನ ಆಕ್ರಮಣ

ರಾಜೇಂದ್ರನ ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವು ತನ್ನ ಅಗಾಧವಾದ ಭೂ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ನೌಕಾಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇಂತಹ ನೌಕಾಬಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಡಾರಂ ಅನ್ನು ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದುದಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜನಾದ ಸಂಗ್ರಾಮ ವಿಜಯೋತ್ತುಂಗವರ್ಮನ್ ಎಂಬುವನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಈ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಕುರುಹಾಗಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳ ಕಡಾರಂಗೊಂಡ ಚೋಳ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇದೇ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯು ಮುಂದುವರಿದು ನಿಕೋಬಾರ್ ದ್ವೀಪಗಳು ಮತ್ತು ಮಲಯ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪಗಳ ನಡುವಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈದಂಡಯಾತ್ರೆಯು ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸೈನಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಣಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಮಲಯ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನಡುವೆ ವಾಣಿಜ್ಯ

ಸಂಪರ್ಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಸಾಗರದಾಚೆಯಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಚೋಳ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವೈಸರ್ಥಾಯ್‌ಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದನು.

ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಸುಖಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಚೇರ, ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಚಾಳುಕ್ಯರು ಚೋಳರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದಂಗೆ ಎದ್ದರು. ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ ಮಗನಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಈ ಎಲ್ಲಾ ದಂಗೆಗಳನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ತನ್ನ ವೈಭವದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿತು.

18.6 ರಾಜಾಧಿರಾಜ (1044-1052)

ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನಾಗಿ 26 ವರ್ಷಗಳು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ಈತನು ರಾಜನಾಗಿ 10 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಸಿಲೋನ್ ರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಚೇರ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು.

18.6.1 ಕೊಪ್ಪಂ ಯುದ್ಧ

ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ದಂಡಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಈ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈತನ ತಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಯುವರಾಜನೂ ಆದ ಎರಡನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ನೆರವು ನೀಡಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಚೋಳ ಸೈನ್ಯಗಳು ಕೊಪ್ಪಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದವು. ಭೀಕರ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಕೈ ಮೇಲಾಗಿ, ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಗಾಯಗೊಂಡನು. ಆದರೆ ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜ ರಾಜೇಂದ್ರ ದಿಕ್ಕಾಪಾಲಾಗಿದ್ದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಚಾಳುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸೆಣಸಿದನು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸಿಧ ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವು ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಎರಡನೇ ಆಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜ ಜಯಸಿಂಹನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಚೋಳರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಅದೇ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ರಾಜನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದನು.

18.7.2 ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮತ್ತು ಸಿಲೋನ್

ರಾಜಾಧಿರಾಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಲೋನ್ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸಿಲೋನ್ ರಾಜ ವಿಕ್ರಮಬಾಹುವಿನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಚೋಳರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಸುನೀಗಿದನು. ಈತನ ಮಗನು ಚೋಳರ ಆಕ್ರಮಣದ ಭಯದಿಂದ ಸಿಲೋನ್‌ನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದನು. ಅವನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದ ನಂತರ ಚೋಳರಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ಸಿಲೋನ್ ಪದೇ ಪದೇ ಚೋಳರ ದಾಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸಿಲೋನ್ ಮತ್ತು ಚೋಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇದೇ ರೀತಿ ಮುಂದುವರಿದು 1071 ರಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ವಿಜಯಬಾಹುವಿನ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿದು ನಂತರ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಒಂದನೇ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಉತ್ತಮ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರಿಗಿಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇನೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

18.7 ಎರಡನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ (1052-1064)

ಎರಡನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಎರಡನೇ ಮಗನಾಗಿದ್ದು 1052-1064 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನ ಮಗನಾದ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ತಾನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ರಾಜಕೇಸರಿ, ರಾಜ ಮಹೇಂದ್ರ, ಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಈತನು ಚಾಳುಕ್ಯ ಅಹವಮಲ್ಲನನ್ನು ಮುದಕ್ಕಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯರು ಕೊಪ್ಪಂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸೋಲಿನ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಕ್ಷಿಣದೆಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿದರು. ಚೋಳ-ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೇನೆಗಳು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದವು. ತುಂಗಭದ್ರಾ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಗಳು ಸೇರುವ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಸೈನ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಚಾಳುಕ್ಯರು ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಗಂಗವಾಡಿಯವರೆಗೂ ನಡೆದರು. ಇದರಿಂದ ಚೋಳರು ಪಡೆದ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದ ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೈನ್ಯ ವೆಂಗಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಚೋಳರ ಗಮನವನ್ನು ಅತ್ತ ತಿರುಗಿಸಿದರು.

18.8 ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ

ಎರಡನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ನಂತರ ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಮೂರನೆಯ ಮಗನಾದ ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನು 1062 ರಿಂದ 1069 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನು ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ಚೋಳ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಸೈನ್ಯದ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಈತನು ಚಾಳುಕ್ಯರು, ಗಂಗರು, ವೈಡುಂಬರು, ಮೊದಲಾದ ರಾಜರುಗಳ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಆದರೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಸೇನೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆಯದೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದ ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಯಸ್ಥಂಭವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿದನು. ನಂತರ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕಳಿಂಗ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಕೂಟಂವರೆಗೆ ಮುಂದುವರೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಜಯೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು.

ವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸಿಲೋನಿನ ರಾಜನು ತಾನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ಸಿಲೋನಿನ ರಾಜ ವಿಜಯಭಾಹುನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಡಾರಂ ಅನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಸಿಲೋನ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ಎರಡನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಚೋಳರಿಂದ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸಿದರು.

ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಅಭಿರಾಜೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು ವಿಜಯಾಲಯ ಚೋಳ ಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಮತ್ತೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರ ಮುಂದುವರೆದರೂ ಅದು ಚೋಳ ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದ ಆಳ್ವಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಳ ಮತ್ತು ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಚೋಳರೆಂದೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡರೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವರು ಚಾಳುಕ್ಯರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಭಿರಾಜೇಂದ್ರ ಕೆಲವು ವಾರಗಳ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಭಿರಾಜೇಂದ್ರನ ನಂತರ ಸಮರ್ಥ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ವೆಂಗಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಸಹಜವಾಗಿ ಚೋಳರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ವೈಭವಯುತವಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಚೋಳರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು.

18.9 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

ವಿಜಯಾಲಯನಿಂದ ಅಭಿರಾಜೇಂದ್ರನವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಜನ ರಾಜರುಗಳು ಚೋಳ ಮನೆತನವನ್ನು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳಿದರು. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ, ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಾಧಿರಾಜ, ಈ ಮನೆತನ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಜರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪೂರ್ವಭಾಗದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಗಂಗರು, ಚಾಳುಕ್ಯರು, ಚೋಳರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಚೋಳರು ಸಿಲೋನ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು. ರಾಜರಾಜ ಚೋಳನು ಕೇವಲ ದಕ್ಷಿಣದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾದರೆ, ಅವನ ಮಗ ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಗಂಗಾನದಿಯವರೆಗೂ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಒರಿಸ್ಸಾ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳವನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ಈ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ರಾಜಕೀಯ ಲಾಭವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚೋಳರ ಸೈನಿಕ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ತಾನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಗೆ ಗಂಗಾನದಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಸೇರಿಸಿ ಚೋಳ ಗಂಗಂ ಎಂದು ಕರೆದನು. ಇದು ಆ ಕಾಲದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೀರಾವರಿ ಸಾಗುವಳಿಯ ಕೆರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ತನ್ನ ಉತ್ತರದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳ ವಿಜಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂ ಎಂಬ ಹೊಸ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಚೋಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಚೋಳ ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದ ಹಗೆತನ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಎರಡು ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಹಗೆತನಗಳು ಮಾತ್ರ ಕೊನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

18.11 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1) ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜರಾಜನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ

2) ಮೊದಲನೆಯ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಜೀವನ ಮತ್ತು ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

3) ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಚೋಳ - ಚಾಳುಕ್ಯರ ವೈರತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

18.12 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1) Prof. .K.A. Nilakanta Sastri : Colars

2) Prof. K.A. Nilakanta Sastri : A History of South India

3) R. Sathyanathaiar : History of India, Vol I

4) Ramakrishna Tripathi : History of Anncient India

ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಘಟಕ -19

ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರು - ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ

ರಚನೆ

19.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

19.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

19.2 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ

19.2.1 ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

19.3 ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ

19.3.1 ಆದಾಯದ ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಗಳು

19.3.2 ರಾಜ್ಯದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚ

19.4 ಸೈನ್ಯಾಡಳಿತ

19.5 ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳು

19.5.1 ಜನಪ್ರಿಯ ಸಭೆಗಳು

19.6 ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ

19.6.1 ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿಧಗಳು

19.6.2 ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿ

19.6.3 ವಾರ್ಡ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಕುಡುಂಬಗಳು

19.6.4 ಮಹಾಸಭಾ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ

19.6.5 ಕೂಡುವಲ್ಮೈ ಪದ್ಧತಿ

19.7 ಮಹಾಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು

19.7.1 ಮಹಾಸಭೆಯ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರ

19.8 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

19.9 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (ಸ್ವಂತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

19.10 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

19.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

- ಚೋಳರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.
- ರಾಜ್ಯಾದಾಯದ ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚ.
- ಭೂ ಸೇನಾ ಮತ್ತು ನೌಕಾ ಸೇನೆಗಳ ಬಲ.
- ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವಿಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯ ಸಭಾಗಳು.
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು.
- ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಾರ್ಡ್‌ಗಳು.
- ಮಹಾಸಭಾದ ಸದಸ್ಯನಾಗಲು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಿರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು.
- ಮಹಾಸಭಾದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ಮಹಾಸಭಾದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು- ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರ.

19.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಂತೆ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥವಾದ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತಂದರು. ರಾಜನು ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜ್ಯದ ಸಮಸ್ತ ಆಡಳಿತವೂ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ನಿರಂಕುಶನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮೂಹವೇ ಇತ್ತು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಚೋಳರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಂಡಳಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ರಾಜನ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಆಗಾಗ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಆಜ್ಞೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಭಾಗದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯಾದಾಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ, ತೆರಿಗೆಗಳು, ವೃತ್ತಿ ತೆರಿಗೆಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲಿನ ಸುಂಕ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಗಣಿಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಸುಸಜ್ಜಿತ ಭೂ ಸೈನ್ಯವನ್ನಲ್ಲದೆ ನೌಕಾ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಚೋಳರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಅವರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ. ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತವು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕನ ಎರಡು ಉತ್ತರ ಮೇರೂರು ಶಾಸನಗಳು ಚೋಳರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

19.2 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ

ಉತ್ತರ ಮೇರೂರು ಶಾಸನಗಳು ಚೋಳರ ಆಡಳಿತವು ಉತ್ತಮ, ಸುಸಂಘಟಿತ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಸಂಘಂ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು ರಾಜನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದಲಾಗಿದ್ದವು. ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತವು, ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು.

19.2.1 ರಾಜ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರವು ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಾದಾಯಗಳು ರಾಜನ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದವು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ

ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ವೈಭವೀಕರಿಸುವಂತಹ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗನುಣವಾದ ದೊಡ್ಡ ಬೊಡ್ಡ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿಂಹಾಸನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್ವವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಕೊನೆಯ ಮಗನನ್ನು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕುದಾರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಜೇಷ್ಠಪುತ್ರನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದು ಕೆಲವು ಸಂಧರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜನು ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪನ್ನು ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ರಾಜನು ಸೈನ್ಯದ ಮುಖಂಡನೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಅಂಗರಕ್ಷಕರಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ರಾಜನಿಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅಂಗರಕ್ಷಕರನ್ನು ವೇಲೈಕ್ಕಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ರಾಜನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದು ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟರಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಡಳಿತ ವಿಷಯಗಳು ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿ, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ, ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾ ಮಾತ್ರರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಕವಿ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಾಸ್ಯಗಾರ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವರು ರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ರಾಜನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

19.3 ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ

ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಆದಾಯ ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಧಾನ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಾವು ಬೆಳೆದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 1/3 ಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ನೀರಾವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ನೀರಾವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ನೀರನ್ನು ನದಿ ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಳಿಂದ ಕಾಲುವೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆರೆ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ಕುಲೋತ್ತುಂಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಫಲವತ್ತತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವುದು, ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗಧಿಪಡಿಸುವುದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

19.3.1 ಆದಾಯದ ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಗಳು

ರಾಜ್ಯದ ಇನ್ನಿತರ ಆದಾಯಗಳು ತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸುಂಕಗಳಿಂದ, ವೃತ್ತಿ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ, ಗಣಿ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಉಪ್ಪಿನ ಮಡಿಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಮಂತರು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಪತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಾದಾಯವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ರಾಜನ ಸೇವಕರುಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಹಲವಾರು ವಿಧದ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕುಂಬಾರರು, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು, ಮಧ್ಯವನ್ನು ಇಳಿಸುವವರು, ತುಪ್ಪ ಮಾರುವವರು, ಎಣ್ಣೆ ಗಿರಣಿಗಳು, ಮಗ್ಗಗಳ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಿ, ಜವಳಿ, ಮೆಣಸು, ಮತ್ತು ಅಡಕೆ ಇಂತಹ ಆಯಾತವಾಗುವ ಸರಕುಗಳಿಗೆ ಆಕ್ಟ್ರಾಯ್ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಪದ್ದತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

19.3.2 ರಾಜ್ಯದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಒಂದು ಖಾಸಗಿ, ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ. ಖಾಸಗಿ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚವು ಬಹುದೊಡ್ಡದಾದ ಅರಮನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ರಾಜನ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವೇತನಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಕೆಲಸಗಳಾದ ರಸ್ತೆಗಳು, ಕೆರೆಗಳು, ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಭೂ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ನೌಕಾ ಸೇನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ರಾಜನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದಾಯ ಮತ್ತು ದೇವದಾಯ ಭೂಮಿಗಳು ತೆರಿಗೆ ರಹಿತವಾಗಿದ್ದವು.

19.5 ಸೈನ್ಯಾಡಳಿತ

ಚೋಳರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವು ಅವರ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಭೂ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತು ನೌಕಾಬಲದ ಮೇಲೆ ಅಧಾರವಾಗಿತ್ತು. ಭೂ ಸೈನ್ಯವು ಗಜಬಲ ಅಶ್ವದಳ ಮತ್ತು ಕಾಲಾಳುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಚೋಳರ ಶಾಸನಗಳು 70ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೇನಾ ತುಕಡಿಗಳಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸೈನ್ಯವು ಹಲವಾರು ತುಕಡಿಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತುಕಡಿಗಳಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸೇನಾ ತುಕಡಿಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೈನಿಕರ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದಂಡಿಗೆ ಗಡಗಂಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಚೋಳರು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಚಾಲನೆಯುಳ್ಳ ನೌಕಾ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇವರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ರಾಜರಾಜನು ಚೇರರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಂಡಲೂರು ಸಾಲೈ ಎನ್ನುವ ನೌಕಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಶಾಲೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದುದು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಚೋಳರ ನೌಕಾಸೈನ್ಯವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ಸಿಲೋನ್, ಶ್ರೀವಿಜಯ ಮತ್ತು ಮಾಲ್ಡೀವ್ ದ್ವೀಪಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಚೋಳರು ಕೋರಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಮಲಬಾರ್ ತೀರಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದೇ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಯ ಮೇಲೂ ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ವರ್ತಕರ ನೌಕೆಗಳು ಸೇನೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನೌಕಾಬಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಚೋಳದೊರೆಗಳು ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ದೇಶಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಚೋಳರ ನೌಕಾ ಸಮರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

19.5 ಆಡಳಿತದ ವಿಭಾಗಗಳು

ಚೋಳರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ಮಂಡಲಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಮಂಡಲಗಳು ರಾಜನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಯಗೊಂಡ ಚೋಳ ಮಂಡಲಂ, ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಮಂಡಲಂ, ಅಧಿರಾಜಚೋಳ ಮಂಡಲಂ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಮಂಡಲಗಳು ವೈಸರಾಯ್‌ಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೈಸ್‌ರಾಯ್‌ಗಳು ರಾಜಕುಮಾರರುಗಳು ಅಥವಾ ರಾಜನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಲ್ಲದೇ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು ಸಾಮಂತ ಮುಖ್ಯರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರು ರಾಜನಿಗೆ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಾಮಂತ ಮುಖ್ಯರು ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಅಥವಾ ಮಂಡಲಗಳು ಮತ್ತೆ ಒಳನಾಡು, ಕೊಟ್ಟಂ, ಮತ್ತು ಕುರ್‍ರಂ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೊಟ್ಟಂ ವಿಭಾಗವೂ ರಾಜನಿಂದ ನೇಮಕವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟಂಗಳನ್ನು ನಾಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಡೂ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರ್‍ರಂ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗ್ರಾಮಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಡು ಮತ್ತು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಮೂಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಚೋಳರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

19.5.1 ಜನಪ್ರಿಯ ಸಭೆಗಳು

ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಭೆಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪೂರ್ಣಮಂಡಲಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಸಭೆಯು ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿನಾಯಿತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಮೇರೂರು ಶಾಸನವು ನಾಡು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜನಗಳ ಸಭೆಯನ್ನು ನಟ್ಟಾರ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಶಾಸನವು ನಗರ್ಥರ ಸಭೆ, ವಾಣಿಜ್ಯೋದ್ಯಮಿಗಳ ಸಭೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಟ್ಟಾರ್ ಮತ್ತು ನಗರ್ಥ ಪದಗಳು ಜನಪರ ಮತ್ತು ಪೌರ ಎಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತವೆ. ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಈ ಸಭೆಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅವುಗಳ ರಚನೆ, ಅಧಿಕಾರ, ಕಾರ್ಯಕಾರೀ ಸದಸ್ಯರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯನಾಗಬೇಕಾದರೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ ಮೇರೂರು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

19.6 ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ

ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕನ ಎರಡು ಉತ್ತರ ಮೇರೂರು ಶಾಸನಗಳು ಚೋಳರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಬಗೆಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು.

19.6.1 ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿಧಗಳು

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವುಗಳು ಸಭಾ ಮತ್ತು ಉರ್. ಸಭಾ ಗ್ರಾಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಅಗ್ರಹಾರ ಅಥವಾ ಚತುರ್‌ವೇದಿಮಂಗಳಂ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಭಾ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರಿಂದ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿದ್ದವು ಇದನ್ನು ಉರ್ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದುರ್ದೈವವಶಾತ್ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚೋಳ ಶಾಸನಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಾಮಗಳಾದ ಸಭಾ ಗ್ರಾಮಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಉರ್ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿರಳವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಉರ್ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಮುಖಂಡರು ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ನಿಯಮಗಳಾಗಲಿ ಸಡಾವಳಿಗಳಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿದ್ದ ಸಭಾ ಅಥವಾ ಮಹಾ ಸಭಾಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಧೇ ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 919 ಮತ್ತು 921ರಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಭಾದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾಯಿದೆಯು ವಾರಿಯಮ್ಸ್ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.

19.6.2 ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿ

ಶಾಸನಗಳು ಮೂರು ಪ್ರಧಾನ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಹಲವು ಸಣ್ಣ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಅವು ಸಂವತ್ಸರವಾರಿಯಮ್, (ವಾರ್ಷಿಕ ಸಭೆ) ತೋಂಟವಾರಿಯಮ್ (ತೋಟಗಳ ಸಭೆ) ಮತ್ತು ಏರಿವಾರಿಯಮ್ (ಕೆರೆ ಕಾಲುವೆಗಳ ಸಭೆ) ಇವು ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಸಭೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರ ಸಮಿತಿಗಳಾದ ಪಂಚಹರ (ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ), ಪೊನ್ ಸಮಿತಿ, ಉದಾಸೀನ ಸಮಿತಿ, ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಮಿತಿಗಳಿದ್ದವು. ಉದಾಸೀನ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅಥವಾ ಬೈರಾಗಿಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ನ್ಯಾಯ ಸಮಿತಿ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಮಿತಿ, ದಾನ ದತ್ತಿಗಳ ಸಮಿತಿ ಮುಂತಾದ ಸಮಿತಿಗಳಿದ್ದವೆಂದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

19.6.3 ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಅಥವಾ ಕುಡುಂಬಗಳು

ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಒಂದು ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮವೂ ವಾರ್ಡ್ಸ್ ಅಥವಾ ಕುಡುಂಬಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಾರ್ಡಿಗೂ ಮೂವತ್ತು ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ಕುಡುವಲೈ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಆರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯನ ಅವಧಿ ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ. ಮೂವತ್ತು ಜನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ 12 ಜನ ಹಿರಿಯರು ಅನುಭವಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದು ತೋಟ ಮತ್ತು ಕೆರೆಗಟ್ಟೆಗಳ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ನುರಿತವರನ್ನು ಸಂವತ್ಸರವಾರಿಯಮ್ ಸಮಿತಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ 12 ಮಂದಿಯನ್ನು ತೋಟವಾರಿಯಮ್ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಆರು ಮಂದಿಯನ್ನು ಏರಿವಾರಿಯಮ್ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ವಾರಿಯಪೆರುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೆರುಮಕ್ಕಳ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾಸಭೆಯು ಗ್ರಾಮದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೋ, ದೊಡ್ಡ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೋ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು.

19.6.4 ಮಹಾಸಭಾದ ಸದಸ್ಯನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು

ಉತ್ತರ ಮೇರೂರು ಶಾಸನವು ಮಹಾಸಭಾ ಸದಸ್ಯನನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆತನು ಕೆಲವು ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸದಸ್ಯನಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಯಸ್ಸು, ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ, ಅವನ ನಡತೆ, ಜೀವನ ಕ್ರಮ, ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತು, ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಇದೆ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸದಸ್ಯನಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

1. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯು ಕನಿಷ್ಠ 1 1/2 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಂತ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

2. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಕನಿಷ್ಠ 35 ಗರಿಷ್ಠ 70 ವರ್ಷ ಆಗಿರಬೇಕಿತ್ತು.

3. ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ವೇದ ಮತ್ತು ಒಂದು ಭಾಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಇದ್ದ ಅನರ್ಹತೆಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ.

1) ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯನಾಗಿರಬಾರದು.

2) ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದರೆ ತನಗೆ ವಹಿಸಿದ್ದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದಿದ್ದವರು.

3) ಕಳ್ಳತನ ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದರೆ.

4) ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣದಿಂದ ಜೈಲುವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವರು ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅನರ್ಹರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

19.6.5 ಕೂಡುವಳ್ಳೆ ಪದ್ಧತಿ

ಸದಸ್ಯರ ಆಯ್ಕೆಯ ರೀತಿ ಬಹಳ ಸರಳವಾಗಿತ್ತು. ವಾರ್ಡ್‌ಗಳಿಂದ ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಅರ್ಹತಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಓಲೆಗರಿಯ ತುಂಡುಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಓಲೆಗರಿಯ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕರೆದು ಎಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ಓಲೆಗರಿಗಳ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಹುಡುಗನು ತೆಗೆದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬರು ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಪುರೋಹಿತ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯನಿಂದ ಸದಸ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಚುನಾಯಿತನಾದ ಸದಸ್ಯನು ಯಾವುದಾದರೂ ತಪ್ಪನ್ನೆಸಗಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಮಂಡಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಿನವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೂವತ್ತು ವಾರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ಸದಸ್ಯರುಗಳನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸದಸ್ಯರು ವಾರ್ಷಿಕ ಸಮಿತಿಗೂ ಮತ್ತೆ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸದಸ್ಯರು ತೋಟದ ಸಮಿತಿಗೂ ಉಳಿದ ಆರು ಜನ ಸದಸ್ಯರು ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆಗಳ ಸಮಿತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನ ಕಾಲಾವಧಿಯು ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಿತಿಯು ಮುನ್ನೂರ ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಐದು ದಿನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಹೊಸ ವರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಆಯ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಸದಸ್ಯನೂ ಕೂಡ ಅಧಿಕಾರದ ಆಸೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಮಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಏಕ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅರ್ಹತೆಯುಳ್ಳ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸದಸ್ಯರಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಚೋಳರು ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಬೀಜವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮೂಲಕ ಬಿತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕೂಡುವಳ್ಳೆ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯರು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದರು.

19.7 ಮಹಾಸಭಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಚೋಳರ ಆಡಳಿತದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಅಭ್ಯುದಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಗ್ರಾಮ ಸಭಾಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಯಾವುದಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದರೆ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಮಹಾಸಭಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಭೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಅಧಿಕಾರ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಮಹಾಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಮಗ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಡೆತನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿತು. ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳು,

ಬಂಜರು ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ವ್ಯವಸಾಯೋತ್ಪನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು, ಇವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಾಗೆಯೇ ಭೂ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ರಾಜನ ಖಜಾನೆಗೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವುದು ಇವರ ಮತ್ತಿತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ವ್ಯವಸಾಯಗಾರನು ಕಂದಾಯವನ್ನು ಪಾವತಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ರದ್ದು ಪಡಿಸುವ ಎರಡೂ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಇದ್ದವು.

ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಮಗಿದ್ದ ಕಿರಿದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ದಾನಿಗಳಿಂದ ಹಣ, ಭೂಮಿ, ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದಾನಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಹೂತೋಟಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬೋಜನ ಕೂಟಗಳು, ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಹಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಿತ್ತು. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಕ್ಷಾಮ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸಿಲುಕಿದಾಗ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯು ಅವರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಧನಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮಾರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿಗಧಿ ಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ತೋಟವಾರಿಯಂ ಸಮಿತಿಯು ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದು, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನೀರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಈ ಎಲ್ಲವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ನೀರಾವರಿಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸುವುದು ಇದರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಕೆಲಸಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಭಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಪಾರುಪತ್ಯವನ್ನೂ ವಹಿಸಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಹೊರಗಿನ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಇದರ ಹೊಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ಜನಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

19.7.1 ಮಹಾ ಸಭಾದ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರ

ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತದ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ವೇತನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದೇ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನ್ಯಾಯತ್ತಾರ್ ಎಂಬ ನ್ಯಾಯ ಸಮಿತಿಯು ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೂಡ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ತೀರ್ಮಾನವಾದ ನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಹವಾಲನ್ನು ತಿಳಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನದ ಹಕ್ಕು ಮಾತ್ರ ಸಮಿತಿಗೆ ಇತ್ತೇ ಹೊರತು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಂದ ನೇಮಕವಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಸನಗಳು ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಕ್ರೂರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಕೊಲೆ ಮುಂತಾದ ಕೇಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರೂರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವರು ಕುರಿ ಅಥವ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೀಪ ಉರಿಸುವುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳು ಗ್ರಾಮಗಳ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ರಾಜನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ರಾಜನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು. ಎರಡು ಸಭಾಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿವಾದ ತಲೆದೋರಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ರಾಜನು ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರಾಜ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯವಿತ್ತು. ರಾಜನ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟದೇ ನಿರಾಕರಿಸಿದವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ವಿರಳವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಯ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾರಾದರೂ ಉದಾಸೀನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳಾದ ಕಂದಾಯದ ದುರ್ವ್ಯವಹಾರ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನ ಇಂತಹ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ರಾಜನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

19.8 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

ಕ್ರಿ.ಶ. 921 ರಿಂದ 1120 ರವರೆಗೆ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳ ಸುವರ್ಣಯುಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಂತರದ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಂತರಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಕಂಠಕರ ಹೆಚ್ಚಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಐಕ್ಯಮತ್ಯದ ಅಭಾವ, ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಉತ್ಸಾಹ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾ ಸಭೆಗಳು ಅವನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಭಾರತದ ಆಡಳಿತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಮಂಜಸವಾದ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಇದು ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು.

19.9 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1) ಚೋಳರ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

2) ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

19.10 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1) Prof. .K.A. Nilakanta Sastri : The Colar

2) Prof. K.A. Nilakanta Sastri : A History of South India

3) R. Sathyanathaiar : History of India, Vol I

ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ

ಘಟಕ - 20

ತಂಜಾವೂರಿನ ಚೋಳರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು

ರಚನೆ

20.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

20.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

20.2 ಧರ್ಮ

- 20.2.1 ಶೈವ ಧರ್ಮ
- 20.2.2 ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ

20.3 ಶಿಕ್ಷಣ

20.4 ಸಾಹಿತ್ಯ

- 20.4.1 ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ
- 20.4.2 ವ್ಯಾಕರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ
- 20.4.3 ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ
- 20.4.4 ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ

20.5 ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪ

- 20.5.1 ತಂಜಾವೂರಿನ ದೇವಾಲಯ
- 20.5.2 ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನ ದೇವಾಲಯ
- 20.5.3 ಶಿಲ್ಪಕಲೆ
- 20.5.4 ಚಿತ್ರಕಲೆ

20.6 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

20.7 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

20.8 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

20.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನೀವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

* ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಚೋಳ ದೊರೆಗಳ ಕೊಡುಗೆಗಳು.
* ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿ
* ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ.
* ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ.
* ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ.
* ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
* ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ನಟರಾಜನ ಕಂಚಿನ ವಿಗ್ರಹ.
* ಚೋಳರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅಪರೂಪದ ಹಾಗೂ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಕಲೆ

20.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಚೋಳರು ಉತ್ತಮ ದಿಗ್ವಿಜಯಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಧರ್ಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಶೈವ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳೆರಡೂ ರಾಜನ ಸಮಾನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಕಟ್ಟಾ ಅನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಚೋಳ ರಾಜರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯಿಂದ ಇದ್ದರು. ಚೋಳರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಅತ್ಯಂತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಸಂತರು ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಸೇರಿದ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದರು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಲೌಕಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ರಚನೆಯಾದವು. ಚೋಳರು ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳಾದ ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಪುರಂನ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳು ಚೋಳರ ದೇವಾಲಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಪಕರಾದ ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಶೈಲಿ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು ಚೋಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ತಮಿಳು ರಾಜ್ಯ ಚೋಳರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆಂದೂ ಇಂತಹ ವೈಭವದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

20.2 ಧರ್ಮ

ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಶೈವ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ಅತಿಯಾದ ಶೈವ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಅನ್ಯಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವಷ್ಟು ಉದಾತ್ತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದರು.

20.2.1 ಶೈವ ಧರ್ಮ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ರಾಜನ ಉದಾರ ಪೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಚೋಳ ರಾಜರು ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಗಂಗಾ ನದಿಯ ಬಯಲಿನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೈವರನ್ನು ಕರೆದು ತಂದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಶೈವರನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ರಾಜೇಂದ್ರನು ಅವರ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಧನ ದಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ತಂಜಾವೂರು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಉದಯರ್ ಸರ್ವಶಿವ ಪಂಡಿತ

ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಭೋಗಕ್ಕೆಂದು ನೀಡಿದನೆಂದು ಅವನ ಶಾಸನವೊಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಯಾದ ನಂಬಿಅಂಡಾರ್‌ನಂಬಿಯು ಒಂದನೇ ರಾಜರಾಜ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಶೈವ ಧರ್ಮವು ಧರ್ಮವು ಚೋಳ ದೊರೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತು.

ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯ ಇತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಗಡಗಳಾದ ಕಾಳಾಮುಖ, ಕಾಪಾಲಿಕ, ಮತ್ತು ಪಾಶುಪತ, ಈ ಪಂಗಡಗಳೂ ಕೂಡ ಚೋಳ ದೊರೆಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪಡೆದವು. ಈ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಮಠಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಭೋದನೆಯು ಈ ಮಠಗಳ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದವು. ಹೇರಳವಾದ ಧನ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಸ್ಥಾನಿಕರು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ತಂಜಾವೂರು ದೇವಾಲಯ ಚೋಳ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಂಜಾವೂರಿನ ದೇವಾಲಯದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಎ. ನೀಲಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು -"ಭೂಮಾಲಿಕನಾಗಿ, ಯಜಮಾನನಾಗಿ ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳ ಗ್ರಾಹಕನಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಪಾಠಶಾಲೆ, ಮ್ಯೂಸಿಯಂ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ರಂಗಮಂದಿರ ಈ ಎಲ್ಲ ಜೀವಕಣಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು ಸಮಸ್ತ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸುತ್ತ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮವೆಂಬ ದಂಡದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

20.2.2 ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ

ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮವು ಚೋಳ ರಾಜರ ಉದಾರ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖ ವೈಷ್ಣವ ಆಚಾರ್ಯರು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಾಥಮುನಿ, ಯಮುನಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ವೈಷ್ಣವ ಆಚಾರ್ಯರು. ವೈಷ್ಣವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಥಮುನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಚೋಳರು ಶೈವ ಪಂಥೀಯರಾಗಿದ್ದು ಶೈವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆಂಬುದು ವಾಸ್ತವಾಂಶವೂ ಹೌದು. ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ವೈಷ್ಣವರನ್ನು ಗಲ್ಲಿಗೇರಿಸಿದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ಅವನೊಬ್ಬ ಮತಾಂಧನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಭಯದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ತತ್ವದ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಚೋಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದರು. 1160ರ ತಂಜಾವೂರಿನ ಶಾಸನವು ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರ ಒಡನಾಟವನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಒಂದು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಮೀರಿದವರಿಗೆ ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೂಡ ವಿಧಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಿಷ್ಟನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದಂತೆ ಬೇರಾವ ಚೋಳ ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ ಮತಾಂಧತೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ನಿಖರವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೈನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕಂಚಿಯವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಜೈನ ಕೇಂದ್ರಗಳಿದ್ದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಂಚಿ ಮತ್ತು ನಾಗಪಟ್ಟಣಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರು ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

20.3 ಶಿಕ್ಷಣ

ದೇವಾಲಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಧಾನ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದಂತೆ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೇದಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಲು ಕಾಲೇಜುಗಳಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭೋದಿಸಲು ವೇತನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗವಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ವೈಷ್ಣವ ಕೇಂದ್ರವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎನ್ನೈಯ್ರಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ 340 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದು, 14 ಜನ ಭೋದಕರು, ವೇದಗಳು, ವ್ಯಾಕರಣ, ಮೀಮಾಂಸೆ ಮತ್ತು ವೇದಾಂತವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 1ನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಕಾಲದ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಭೋದಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು 45 ವೇಲಿಗಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಪಾಂಡಿಚೆರಿ ಹತ್ತಿರದ 1048ರ ತ್ರಿಭುವನಿ ಶಾಸನ ಇಂತಹದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲೇಜನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮನುಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ 260 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, 12 ಭೋದಕರುಗಳಿದ್ದು 72 ವೇಲಿಗಳ ಭೂಮಿಯ ಕೊಡುಗೆ ಇತ್ತು. ಚಿಂಗಲ್‌ಪೇಟ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿರುಮಕೂಡಲ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜಿನೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯ ಮತ್ತು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಇತ್ತೆಂದು 1067 ರ ಚೋಳ

ಶಾಸನವೊಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಎಣ್ಣೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. 1121 ರ ಶಾಸನವೊಂದು ತಂಜಾವೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿರುವಾಡುತುರೈ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಾಲೆ ಇತ್ತೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಚರಕ ಸಂಹಿತವನ್ನು ಭೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಸಮೀಪದ ತಿರುವರ್‍ರಿಯೂರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಇತ್ತೆಂದು 1213 ರ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಿನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿಂದ ಚೋಳದೊರೆಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚೋಳ ರಾಜರು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದರು.

20.4 ಸಾಹಿತ್ಯ

ಚೋಳ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅಭಿರುಚಿ ಇತ್ತು. ಇವರು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕವಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಹೊರಬಂದವು.

20.4.1 ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಚೋಳರ ಶಾಸನಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಲೌಕಿಕ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಆಳ್ವಾರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ನಾಯನಾರ್‌ಗಳು ರಚಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಪದ್ಯಗಳ ಕಾಲ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 10ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖಂಡರಿಂದ ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನಂಬಿ ಅಂಡಾರ್‌ನಂಬಿ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಮಿಳು ಕವಿಯು ಶೈವ ಪಂಥದ ನಾಯನಾರ್‌ಗಳು ರಚಿಸಿದ ತೇವಾರಮ್ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದನು. ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮುಂದೆ ಶೈವ ಪಂಥದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ 12 ತಿರುಮುರೈಗಳು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗೊಳ್ಳುವವರೆಗೂ ನಂಬಿಯಾರ್ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ನಾಯನಾರ್‌ರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಮೌಖಿಕ ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವಡುವರ್‌ನ ವಶದಲ್ಲಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಕಾರ ಪುರಾಣ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪೆರಿಯ ಪುರಾಣಂ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಎರಡನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೆರಿಯಪುರಾಣ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂದರೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ತಮಿಳಿಗೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿದ್ದು, ಕಂಬಾರ್ ಎಂಬ ತಮಿಳು ಕವಿಯು ಇದರ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕಂಬ ರಾಮಾಯಾಣವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪೆರಿಯಪುರಾಣವು ಮಾವೂರಂ ಎಂಬ ಜೈನ ಪುರಾಣವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದು 63 ಜೈನ ಸಂತರರಿಂದ 63 ನಾಯನಾರ್‌ಗಳು ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ತಮಿಳಿನ ಕಂಬ ರಾಮಾಯಣವು 12,000 ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ತಮಿಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಪುರಾಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ತದ್ರೂಪು ತರ್ಜುಮೆಯಲ್ಲ. ಕಂಬನು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂಬನು ರಾಮನನ್ನು ದೈವಾಂಶ ಸಂಭೂತನೆಂದೂ, ರಾವಣನನ್ನು ವೀರಾಧಿವೀರನೆಂದೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಂಬರಾಮಾಯಣವು ಓದುಗನಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ತೃಪ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮಹಾಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ದರು, ನಮ್ಮಾಳ್ವರ್, ಮಾಣಿಕ್ಯ ವಾಚಕರ್ ಇವರೂ ಕೂಡ ಒಂದು ವಿಧದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಹೊರತಂದರು. ತಿರುಮುಲಾರ್ ಎಂಬುವನು ಬರೆದ ತಿರುಮಂದಿರಮ್ ಕಾವ್ಯವು ಶೈವ ಪಂಥದ ಪಂಗಡವಾದ ಸಿದ್ದರ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿತ್ತು.

ನಾಥಮುನಿ ಎಂಬ ವೈಷ್ಣವ ಸಂತನು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪವಿತ್ರ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನು. ಇವನ ನಂತರ 3 ಶತಮಾನಗಳ ನಂತರ ಬಂದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ ತಮಿಳಿನವನಾಗಿದ್ದರೂ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ವೈಷ್ಣವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿದ್ದಿತು. ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲೆ ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಅರ್ಧ ತಮಿಳು ಅರ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

1ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದನು. ಕಳಿಂಗ ತುಪ್ಪರಾಣಿ ಎಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಜಯಗೊಂಡಾರನು ಕುಲೋತ್ತುಂಗನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಜಯಗೊಂಡಾರನು ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ಕಳಿಂಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ ಸೈನಿಕ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಯುದ್ಧ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಕುಟ್ಟಾರ್ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಮೂವರು ಚೋಳ ದೊರೆಗಳ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ವಿಕ್ರಮಚೋಳ, 2ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಮತ್ತು 1ನೇ ರಾಜರಾಜ ಇವರ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದು ತಕ್ಕಯಾಕಪರಾಣಿ ಎಂಬ ಯುದ್ಧಕಾವ್ಯವನ್ನು

ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಪುಹಲೇಂದಿ ಎನ್ನುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿಯು ನಳನ ಕಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಳವೆಂಬ ಸಣ್ಣ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಕಲ್ಲದನೇರ್ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃವಾದ ಕಲ್ಲದಮ್ ಶಿವ ಮತ್ತು ಮಾಣಿಕ್ಯವಾಚಕರ್ ಇವರು ನಡೆದ ಭಕ್ತಿ ಪಾರ್ವಣಾದ ಆಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

20.4.2 ವ್ಯಾಕರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ

ಬುಧಮಿತ್ರನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ವೀರ ಸೋಲಿಯಂ ಮತ್ತು ನಾನಲ್ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃವಾದ ಪಾವನಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕಾರವಾದ ವ್ಯಾಕರಣ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ವೀರ ಸೋಲಿಯಮ್ ಗ್ರಂಥವು ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣ ಪದ್ಧತಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಾನಲ್ ಗ್ರಂಥವು ತಮಿಳು ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಕಲಿಯುವವರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಗ್ರಂಥ. ದಂಡಿಯಲನ್‌ಗರಮ್ ಇದೊಂದು ಅನಾಮದೇಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದ್ದು ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶದ ಕರ್ತೃವಾದ ದಂಡಿಯ ಅಲಂಕಾರವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಎಪ್ಪರುನ್‌ಗಲನ್ ಇದರ ಕರ್ತೃವಾದ ಅಮಿತಸಾಗರನಾರ್ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಮತ್ತು ಛಂದಸ್ಸುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಕುಂಡಲಕೇಶಿ, ನೀಲಕೇಶಿ, ಮತ್ತು ವಲಯಪತಿ, ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳು ಹಿಂದೂಯೇತರ ಕವಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

20.4.3 ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ತಮಿಳು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರೆಂಬುದು ಸತ್ಯಾಂಶವಾದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂತಹ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದವು. I ನೇ ಪರಾಂತಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಮಾಧವ ಎಂಬುವನು ಋಗ್ವೇದದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ವೈಷ್ಣವ ಆಳ್ವಾರ್‌ಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಚೀನ ತಮಿಳು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಚೋಳ ರಾಜರು ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರಬಂದವು.

20.4.4 ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕುಡುಮಿಯಾಮಲೈ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾದ ಶಿಲಪದಿಕಾರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಗೀತಗಾರನಾದ ಸಂಬಂಧರ್ ನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ತಮಿಳು ಸಂಗೀತ ವಿಕಸನದಲ್ಲಿ ಈ ದೊಡ್ಡ ಸಂತನು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಥಮುನಿಯು 4000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವೇದ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತೇವಾರಂ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಆಂಡಾರ್ ನಂಬಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಶಿವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ತಮಿಳು ಸಂಗೀತದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಕಾಲ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದ ತಮಿಳು ಸಂಗೀತಗಾರರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣೆಯಾಯಿತು.

20.5 ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ

ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ದ್ರಾವಿಡಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಇವರು ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚೋಳರು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ತಮ್ಮ ದೇವಾಲಯಗಳ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದವು. ತಿರುಚಿ. ತಂಜಾವೂರು, ಮತ್ತು ಪುದುಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾರಂಭದ ದೊರೆಗಳಾದ ವಿಜಯಾಲಯನಿಂದ ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕನವರೆಗೂ ಪಲ್ಲವ ಶೈಲಿಯ ವಾಸ್ತು ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಾರ್ತ್‌ಮಲೈನಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾಲಯನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ವಿಜಯಾಲಯ ಚೋಳೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಮೊದಲ ದೇವಾಲಯ. ಇದರ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಗರ್ಭಗೃಹವು ಪ್ರಾಕಾರದಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದು ನಾಲ್ಕು ಅಂತಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರವು ಗೋಳಾಕಾರವಾಗಿದ್ದು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಳಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮಂಟಪವಿದ್ದು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ತಲೆಗಳಿವೆ. ಮುಖ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗಡೆ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ದೇವರ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಒಂದನೇ ಆದಿತ್ಯನು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಕುಂಭಕೋಣಮ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ನಾಗೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿದೇವಾಲಯವು ಸುಂದರವಾದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು

ಪುಟ್ಟ ಸುಂದರವಾಗಿರುವ ದೇವಾಲಯುವಾಗಿದ್ದು ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಿನವರೆಗೂ ಚಚ್ಚೌಕವಾಗಿದ್ದು ಗೂಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಗೋಡೆಗಳು ಮಾನವಾಕಾರದ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಭಕ್ತರು, ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಶಿವ, ದುರ್ಗಾ ಮತ್ತು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ಸುಂದರವಾದ ಶಿಲ್ಪಗಳಿವೆ. ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿರುಕ್ಕತ್ತಲೈನಲ್ಲಿರುವ ಸುಂದರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಒಂದನೇ ಆಧಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯ. ಇದು ಕೂಡ ಚಚ್ಚೌಕವಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಅಂತಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಪರಿವಾರ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದು ಪ್ರಾಕಾರ ಮತ್ತು ಗೋಪುರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ಅದೇನೆಂದರೆ ಇತರ ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನೂ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ತಿರುಚಾನಪಳ್ಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ನೆಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋರಂಗನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಒಂದನೇ ಪರಾಂತಕನ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಕೆಳಗಡೆಯಿಂದ ಮೇಲಿನವರೆಗೂ ಚಚ್ಚೌಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇದರ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಎರಡೆರಡು ಗೋಡೆಗಳು ಅಕ್ಕದ ಮೇಲೆ ಲಂಬವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ದೇವಾಲಯದ ತಳಪಾಯವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ತಂಜಾವೂರು ಮತ್ತು ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಪ್ರಾರಂಭದ ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳು ಒಂದೊಂದು ಮೂರ್ತಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅರ್ಧಮಂಟಪ, ಮಹಾಮಂಟಪ, ನಂದಿ, ಬಲಿಪೀಠ ಮತ್ತು ಧ್ವಜ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದ್ರಾವಿಡ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಪೂರ್ಣಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಚೋಳರ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

20.5.1 *ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ*

ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಚೋಳರ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಬೃಹತ್ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಮೊದಲನೇ ರಾಜರಾಜನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ದ್ರಾವಿಡ ಶೈಲಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯ ಇದಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ನೈಪುಣ್ಯತೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಹೊಮ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ದೊಡ್ಡದಾದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅಂತರಾಳ ಮತ್ತು ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಂಬಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಮಂಟಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಮಹಾಮಂಟಪದ ಎದುರಾಗಿ ಏಕಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ. ವಿಮಾನ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ಗೋಡೆಗಳು ಗರ್ಭಗೃಹವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದು ಉನ್ನತವಾದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಬಹುದೊಡ್ಡದಾದ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಗರ್ಭಗೃಹದ ಹೊರಗೋಡೆಯು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ತೆರವಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತ ವೃಂದವು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಈ ದೇವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮೇಲೆ 200 ಅಡಿ ಎತ್ತರವಾದ ಗೋಪುರವಿದೆ. ದೇವಾಲಯವು 250/500 ಅಡಿ ಚತುರ್ಭುಜಾಕೃತಿಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು ಬಹಳ ದೂರದಿಂದಲೇ ಈ ದೇವಾಲಯವು ನೋಡಲು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದೇ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ 200 ಅಡಿಯ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವ ಶಿಖರದ ನಿರ್ಮಾಣ ಆ ಕಾಲದ ತಾಂತ್ರಿಕ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಗರ್ಭ ಗೃಹದಲ್ಲಿರುವ ಬೃಹದಾಕಾರವಾದ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಮಹಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿರುವ ನಂದಿ ಎರಡೂ ಕೂಡ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು ಅತಿ ಗಾತ್ರದ್ದಾಗಿದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಮಾನವಾಕೃತಿಯ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಪಿರಮಿಡ್ ಆಕಾರದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿದ್ದು ಗೋಪುರದವರೆಗೂ ಖಾಲಿ ಜಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು 16 ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂತಸ್ತು ಕೂಡ ಅಲಂಕಾರದ ಕೆತ್ತನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

20.5.2 *ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂ ದೇವಾಲಯ*

ರಾಜರಾಜನ ಮಗನಾದ ಮೊದಲನೇ ರಾಜೇಂದ್ರನು ಅವನ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಹೋಲುವಂತಹ ಶಿವದೇವಾಲಯವೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ನೂತನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಂಜಾವೂರಿನ ದೇವಾಲಯದಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಸುಂದರವಾದದ್ದು ಆದ ಈ ದೇವಾಲಯ 160 ಅಡಿ ಉದ್ದವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ದೇವಾಲಯವು ತಂಜಾವೂರು ದೇವಾಲಯದಂತೆ ಸಾಹಸಮಯವಾಗಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪರ್ಸಿ ಬ್ರೌನ್‌ರವರು ಇದು ತಂಜಾವೂರಿನ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಇದೇ ಗಂಗೈ ಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನಲ್ಲಿರುವ ತಿರುಕ್ಕಮಕೊಟ್ಟಮ್ ಎಂಬ ದೇವಿ ದೇವಾಲಯವು ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ದೇವಾಲಯ. ಕೊನೆಯ ಚೋಳ ರಾಜರೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮ್‌ನಲ್ಲಿರುವ

ಐರಾವತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಚೋಳ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮಿಳಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಮೂರನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ತ್ರಿಭುವನವಿರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಈ ದೇವಾಲಯದ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಭರತನಾಟ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳು ದೇವಾಲಯದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ವಿಮಾನವು ಕೋನಾಕಾರದ ಪಿರಮಿಡ್‌ನ ಆಕೃತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆರು ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

20.6.3 *ಶಿಲ್ಪ ಕಲೆ*

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಗೋಡೆಗಳು, ಕಂಬಗಳೂ, ಮೋಡಗಳು, ಚಾವಣಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳ ಇರುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವುದು ಪ್ರತೀತಿ. ಈ ಕಾಲದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಿಲ್ಪಗಳಿಂದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿ ಶಿಲ್ಪಗಳು, ಚೋಳ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶೈವ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಚೋಳರು ಶಿವನ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಮತ್ತು ಜೈನ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಕುಂಭಕೋಣಂನಲ್ಲಿರುವ ನಾಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ತಿರುವಲೀಶ್ವರಂನಲ್ಲಿರುವ ಶಿವದೇವಾಲಯವು ಚೋಳ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಒಂದು ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಆಗಿದೆ. ನಟರಾಜ, ವೃಷಭಾರೂಢ, ಗಂಗಾಧರ, ವೀರಭದ್ರ, ಲಿಂಗೋದ್ಭವ ಮತ್ತು ದೇವಿ, ಅಷ್ಟಭುಜದ ದುರ್ಗಾ, ವಿಷ್ಣು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಇವುಗಳು ಚೋಳರ ವಿಗ್ರಹ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ತಂಜಾವೂರು ಮತ್ತು ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂ ದೇವಾಲಯಗಳ ಗೋಡೆಗಳು ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಆಗಮ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಈ ವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೆತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ ಎಂದರೆ ಬಹುಸುಂದರವಾದ ಕಂಚಿನ ವಿಗ್ರಹಗಳಾದ ನಾಟ್ಯಶಿವ ಅಥವಾ ನಟರಾಜ.

ನಾಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಚಿನ ನಟರಾಜ ವಿಗ್ರಹ ಈ ಕಾಲದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದ ವಿಗ್ರಹ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಮೀಟುತ್ತಿರುವ ನಟರಾಜನ ವಿಗ್ರಹ ಅದರ ನಾದಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದು ಅವನೊಂದಿಗೆ ನಾಟ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇನೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿದೆ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಂತಿದೆ ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ತುಳಿದು ಮತ್ತೊಂದು ಬಲಗೈನಿಂದ ಅಭಯಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಈ ನಟರಾಜನ ಮುಖಮುದ್ರೆ ಅತಿ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

20.5.4 *ಚಿತ್ರಕಲೆ*

ತಂಜಾವೂರಿನ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಪಥದಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಚಿತ್ರಕಲೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಈ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಚಿತ್ರಪಟ್ಟಿಕೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಿಮದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಲಾಸದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿವ ಯೋಗಾಸನ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಚರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮುಂದೆ ನಂದಿ ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳ ಸಮೂಹವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಅಪ್ಸರದ್ವಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿವನನ್ನು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದಲೂ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಶಿವನ ಆಮಂತ್ರಣದ ಮೇರೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಮಿತ್ರರು ಕೈಲಾಸದ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ದೃಶ್ಯವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದೇ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ಪಟ್ಟಿಕೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕಲೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ರಥದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಎಡಮಂಡಿ ಬಗ್ಗಿದೆ. ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೈಭಾರವನ್ನು ಬಲಗಾಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಅಷ್ಟ ಭುಜಗಳು ವಿವಿಧ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವನ ಮುಂದೆ ಅಸುರರ ಅಶ್ವಗಳು ಶಿವ ಮತ್ತು ಅವನ ಗಣಗಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಇದೇ ಪಟ್ಟಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ದುರ್ಗಾ ಸಿಂಹದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ರಾಕ್ಷಸನ ಎದೆಗೆ ತನ್ನ ಭಲ್ಲೆಯಿಂದ ಚುಚ್ಚಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ದೃಶ್ಯವು ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

20.6 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ವೀರರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳ ಪೋಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಶೈವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ 1 ನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಚೋಳ ದೊರೆಗಳೂ ಪರಮತ ಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಚೋಳ ರಾಜರು ಕವಿ ಪುಂಗವರನ್ನು ಉದಾರವಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಹೊರ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಚೋಳರು ಪಲ್ಲವರ ಶೈಲಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದ ದೇವಾಲಯಗಳೆಂದರೆ ತಂಜಾವೂರು ಮತ್ತು ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳಪುರಂನ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಗಳು. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಒಳಗೋಡೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಚೋಳರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದರೆ ನಟರಾಜನ ಕಂಚಿನ ವಿಗ್ರಹ. ಈ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಚೋಳರ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಎ. ನೀಲಕಂಠಶಾಸ್ತ್ರೀಯವರು ತಂಜಾವೂರಿನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕುರಿತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಕಂಡು ಬರುವ ತಮಿಳು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ತಂಜಾವೂರಿನ ಬೃಹದೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ಉತ್ತಮ ಸ್ಮಾರಕವೂ, ಬಹು ಸುಂದರವಾದ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

20.7 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1) ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿ.

2) ಚೋಳರು ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.

20.8 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1) Prof. .K.A. Nilakanta Sastri : The Colar

2) Prof. K.A. Nilakanta Sastri : A History of South India

3) R. Sathyanathaiar : History of India, Vol I

4) Rameshwar Tripathi : History of Ancient India

ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ

ಘಟಕ - 21

ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡ್ಯರು

ರಚನೆ

21.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

21.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

21.2 ಮೂಲ ಮತ್ತು ಉಗಮ

21.3 ಅರಿಕೇಸರಿ ಮಾರವರ್ಮನ್

21.4 ಕೊಚ್ಚಡಯನ್ ರಣಧೀರನ್

21.5 ಒಂದನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ರಾಜಸಿಂಹ

21.6 ನೆಡುಚಡೆಯನ್ ಪಾಂಡ್ಯ

21.7 ಶ್ರೀಮಾರ ಶ್ರೀ ವಲ್ಲಭ

21.8 ಎರಡನೆ ವರಗುಣ

21.9 ಮೊದಲನೆಯ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯ

21.10 ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ

21.11 ಎರಡನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ

21.12 ಮೊದಲನೆಯ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ

21.13 ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯ

21.14 ಆಡಳಿತ

- 21.14.1 ಮಾರ್ಕೊ ಪ್ರೋಲೋನ ವಿವರಣೆ
- 21.14.2 ಧರ್ಮ
- 21.14.3 ಕಲೆ

21.15 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

21.16 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

21.17 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

21.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನೀವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

* ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಉಗಮ
* ಅರಿಕೇಸರಿ ಮಾರವರ್ಮನ ಆಳ್ವಿಕೆ
* ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರ ನಡುವೆ ಕಲಹಗಳು
* ಚೋಳ ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರ ಸಂಬಂಧ
* ತಿರುಪ್ಪುರಂಬಿಯಮ್ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು
* 13 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ
* ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ
* ಹೊಯ್ಸಳರು ಮತ್ತು ಚೋಳರೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ
* ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕಲಹ
* ಮುಸ್ಲಿಂರ ಧಾಳಿ ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರ ಪತನ

21.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪಾಂಡ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಗಂ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಗಂ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಪಾಂಡ್ಯರು ಕಲಭ್ರರ ಧಾಳಿಯಿಂದ ಸೋತು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 7 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪುನಃಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು 9 ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೋಳ-ಪಾಂಡ್ಯ-ಪಲ್ಲವರ ಮಧ್ಯೆ ತ್ರಿಪಕ್ಷ ಯುದ್ಧಗಳು ನಡೆದವು. 9ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಿರುಪ್ಪುರಂಬಿಯಮ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ಪಲ್ಲವರಿಂದ ಸೋತು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದರು. ಮತ್ತೆ 300 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಚೋಳರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ಚೋಳ ಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಪಾಂಡ್ಯರು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ 1310 ರಲ್ಲಿ ಸೋತು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ, ಪಾಂಡ್ಯರ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣ ಆಳ್ವಿಕೆ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡಿತು.

21.2 ಮೂಲ ಮತ್ತು ಉದಯ

ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಪಾಂಡ್ಯರ ಉದಯವು ಸಂಗಂ ಯುಗದಲ್ಲೇ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ. ತಮಿಳು ದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಚೇರ ಮತ್ತು ಚೋಳರಿಗಿಂತ ಪಾಂಡ್ಯರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ಸಂಗಂ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣದ ಅತ್ಯಂತ ಕೊನೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲಭ್ರರ ದಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಂಗಮ ಯುಗವು ಕೊನೆಗೊಂಡು ಅದರೊಂದಿಗೆ ಪಾಂಡ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಮೂರು ತಮಿಳು ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಹಾನಿಗೊಳಗಾದದ್ದು ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜ್ಯವೇ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅದೇ ಮೂರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪಾಂಡ್ಯರೇ ಮೊದಲು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವ ಮನೆತನಗಳ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಕಲಭ್ರರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಪಾಂಡ್ಯ ಮನೆತನದ ಕಡುಂಗೋನ್ ಎಂಬುವನು 7 ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ವೇಳ್ವಿಕ್ಕುಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಈತನೇ ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೊದಲ ರಾಜ. ಈತನ ನಂತರ ಇವನ ಮಗ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಅವನಿ ಸೂಲಮನಿ 25 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಆದರೆ ಈತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾರವರ್ಮನ್ ಎಂಬುವುದು ಈತನು ಹೊಂದಿದ ಬಿರುದಾಗಿದ್ದು, ಇವನ ನಂತರ ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈತನ ಕಾಲದಿಂದ ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ಹೆಸರುಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ರೂಢಿಗೆ ಬಂದಿತು.

21.3 ಅರಿಕೇಸರಿ ಮಾರವರ್ಮನ್

ಅರಿಕೇಸರಿಯು, ಪಾಲಿ, ನೆಲ್‌ವೇಲಿ, ಉರೈಯೂರ್ ಮತ್ತು ಸೆನ್ನಿಲಮ್ ಎಂಬ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದನೆಂದು ವೆಲ್ವಿಕ್ಕುಡಿ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಈತನು ನೆಲ್‌ವೇಲಿ ಮತ್ತು ಶಂಕರ ಮಂಗೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ. ಈತನು ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯದ ಅತಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೀನುಗಾರರ ಕೋಮಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪರವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು ಕುರುನಾಡು ಮತ್ತು ಕೇರಳದವರನ್ನು ಕೂಡ ನಾಶಮಾಡಿದನೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅರಿಕೇಸರಿಯು ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಭಂದರ್ ಮತ್ತು ಸಿರುತ್ತೊಂಡರ್ ಕವಿಗಳ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈತನು ಜೈನ ಧರ್ಮೀಯನಾಗಿದ್ದು, ನಂತರ ಶೈವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದನು. ನಂತರ ಆ ಕಾಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೈವ ಸಂತನಾಗಿದ್ದ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಟ್ಟಾ ಬೆಂಬಲಿಗನಾದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದ ಚೋಳ ಮನೆತನದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದನು. ಈ ವಿವಾಹದಿಂದ ಎರಡು ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದ್ದಿತೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಈತನು ಪಲ್ಲವರೊಂದಿಗೆ ವೈರತ್ವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಈತನ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದ ಚೋಳರು ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನ ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಚೋಳರ ರಾಜ ಮೊದಲನೆಯ ಆದಿತ್ಯನವರೆಗೂ ಇಂತಹುದೇ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಚೋಳರು ಆದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿಯುತರಾದರು.

21.4 ಕೊಚ್ಚಡಯನ್ ರಣಧೀರನ್

ಅರಿಕೇಸರಿಯ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಕೊಚ್ಚಡಯನ್ ರಣಧೀರನ್ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಈತನು 8 ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಈತನು ಚೇರ ಮತ್ತು ಚೋಳರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಕೊಂಗು ನಾಡಿನವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಈತನು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ರಣಧೀರ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

21.5 ಒಂದನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ರಾಜಸಿಂಹ

ರಾಜಸಿಂಹನು 8 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಈತನು ಪಲ್ಲವ ರಾಜನಾದ ನಂದಿವರ್ಮನ್ ಪಲ್ಲವ ಮಲ್ಲನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ತೇರಮಾರನ್ ಎಂತಲೂ ಹೆಸರಿದ್ದಿತು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ನಂದಿವರ್ಮನಿಗೂ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಪರಮೇಶ್ವರ ವರ್ಮನ ಮಗ ಚಿತ್ರಮಾಯನಿಗೂ ಅಂತಃಕಲಹವೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಜಸಿಂಹನು, ಚಿತ್ರಮಾಯನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಅವನಿಗಾಗಿ ಪಲ್ಲವ ನಂದಿವರ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜಸಿಂಹನು ಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಕುಂಭಕೋಣಂನ ಬಳಿಯ ನಂದಿಗ್ರಾಮಮ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಉದಯಚಂದ್ರನೆಂಬ ಪಲ್ಲವರ ಸೇನಾನಿಯು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಪಲ್ಲವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಉದಯಚಂದ್ರನ ಸೇನೆಯು ಪಾಂಡ್ಯ ಸೇನೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಮಾಯನು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಇದರಿಂದ ನಂದಿವರ್ಮನಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನ ದೊರಕುವಂತಾಯಿತು. ನಂತರ ರಾಜಸಿಂಹ ಪಾಂಡ್ಯನು ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಗಂಗರ ಮೇಲೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗಾಗಿ, ರಾಜಸಿಂಹನ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವ ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವೈರತ್ವ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

21.6 ನೆಡುಚಡಯನ್ ಪಾಂಡ್ಯ

ನೆಡುಚಡಯನ್ ಕಡುಂಗೋನ್ ವಂಶದ ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಈತನು ವೆಲ್ವಿಕ್ಕುಡಿ ಶಾಸನದ ದಾನಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಪಲ್ಲವರೊಂದಿಗಿನ ವೈರತ್ವ ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಈತನು ಪಲ್ಲವ ಎರಡನೆಯ ನಂದಿವರ್ಮನನ್ನು ಪೆನ್ನಾಗಡಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ತಗಡೂರಿನ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಅಡಿಗೈ ಮಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಅಡಿಗೈಮಾನನು ಚೇರ ಮತ್ತು ಚೋಳರಿಂದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಪಾಂಡ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಸೋಲಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊಂಗು ರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆತನನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಮಧುರೈನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟನು. ಈತನು ದಕ್ಷಿಣ ತಿರುನೆಲ್‌ವೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಕರಮದಪುರಮ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ನೆಡುನ್‌ಚೆಡಿಯನ್ ಮಲೆನಾಡಿನ ಸಡಯನ್ ಕರುನಂದನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅರಿಯೂರ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯವು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಈತನು ತಮಿಳು ದೊರೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅತಿ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

ನೆಡುಂಚಡಿಯನ್‌ನ ನಂತರ ಮೊದಲನೆಯ ವರಗುಣ ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜನಾದನು. ಈತನು ಕೂಡ ಪಲ್ಲವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದನು. ಈತನು ವೆಂಬಿಲ್ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ, ತಿರುಚಿಯ ಶಿವ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ದೀಪದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ವಿಜಯಾಲಯ ಚೋಳನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸಿದ ಮುತ್ತರಿಯಾರ್ ಮುಖ್ಯರು ವರಗುಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ಅಧೀನರಾದರು.

21.7 ಶ್ರೀಮಾರ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭ

ಈತನು ವರಗುಣನ ಮಗನಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 835 ರಿಂದ 862 ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಈತನಿಗೆ ಸದಯಮಾರನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದ್ದಿತು. ಈತನು ಏಕವೀರ, ಪರಚಕ್ರ ಕೋಲಾಹಲ, ಅವನಿವಶೇಖರ ಎಂಬ ಅನೇಕ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಸಿನ್ನಮನೂರು ಮತ್ತು ದಳವಾಯಿ ಪುರಮ್ ಶಾಸನಗಳು ಈ ರಾಜನ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈತನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪಲ್ಲವರು, ಗಂಗರು, ಚೋಳರು, ಕಳಿಂಗ ಮತ್ತು ಮಗಧ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀಮಾರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಬಲದಿಂದ ಪಲ್ಲವ ಮುಂತಾದ ರಾಜರ ಒಕ್ಕೂಟ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕುಂಭಕೋಣಂ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತನಾಗದ ಶ್ರೀಮಾರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿಲೋನ್ ದ್ವೀಪದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಸಿದನು. ಸಿಲೋನಿನ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿ, ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಲೋನಿನ ರಾಜನಿಗೆ ಅವನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮರಳಿಸಿ ಅಪಾರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಂದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜ್ಯ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ತಂಜಾವೂರಿನ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತು. ತಂಜಾವೂರು ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರ ನಡುವಿನ ವಿವಾದಗ್ರಸ್ತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಕುಂಭಕೋಣಂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾರನು ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತೊಂಡೈಮಂಡಲದವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೂರನೆಯ ನಂದಿವರ್ಮನು ಶ್ರೀಮಾರನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿದನು. ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳು ಕೆಲ್ಲರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವರು ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರಲ್ಲದೆ, ಪಾಂಡ್ಯರು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವಂತಾಯಿತು. ಕೆಲ್ಲರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಪರಾಜಯದಿಂದ ಕಡುಂಗೋನ್ ವಂಶದ ಪಾಂಡ್ಯರ ಅವನತಿಯ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣೆಯಾಯಿತು.

21.8 ಎರಡನೆಯ ವರಗುಣ

ಎರಡನೆಯ ವರಗುಣನು ಶ್ರೀಮಾರನ ಮಗನು. ಈತನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವ ಮತ್ತು ಚೋಳರಿಂದ ಅನೇಕ ಸಲ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಪಲ್ಲವ ಮತ್ತು ಚೋಳರ ಮೈತ್ರಿ ಸೈನ್ಯ ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ನಡೆಸಿತು. ತಿರುಪ್ಪುರಮ್‌ಬಿಯಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಮೈತ್ರಿ ಸೈನ್ಯಗಳು ಸಂಧಿಸಿದವು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಸೈನ್ಯವು ವಿಜಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ತುದಿಗೆ ತಳ್ಳಿದರು. ಅಂದರೆ, ಪಾಂಡ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಚೋಳರು ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಯುದ್ಧ ರಂಗವು ಚೋಳರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವಿಜಯವಾಯಿತು. ಯುದ್ಧ ರಂಗದ ಸೋಲೇ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ, ವರಗುಣನ ಸಹೋದರ ಪರಾಂತಕ ವರಗುಣನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ತಳ್ಳಿ, ತಾನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು 20 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನ ನಂತರ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೂರನೆಯ ರಾಜಸಿಂಹನು ಪದೇ ಪದೇ ಚೋಳರಿಂದ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸಿದನು. ಈತನ ಮಗ ವೀರಪಾಂಡ್ಯನನ್ನು 966 ರಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಚೋಳನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಈತನ ಪರಾಜಯದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು.

13 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದವರೆಗೂ ಪಾಂಡ್ಯರು ಚೋಳರ ಅಧೀನರಾಗಿರಬೇಕಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿ, 13 ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲೇ ಪಾಂಡ್ಯರ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಅದು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾರವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಿತು.

21.9 ಮೊದಲನೆಯ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ

ವಿಕ್ರಮ ಪಾಂಡ್ಯನ ಮಗನಾದ ಈತನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1190 ರಿಂದ 1215 ರವರೆಗೆ ಆಳಿದನು. ಈತನ ಅಧಿಕಾರ ಮಧುರೈ, ರಾಮನಾಥಪುರಮ್, ತಿರುನೆಲ್‌ವೇಲಿ ಮತ್ತು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೂ ಹರಡಿತ್ತು. ಈತನು ಮಾಳವರಾಯನ್, ಕಳಿಂಗರಾಯನ್, ಮುಂತಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ತನ್ನ 25 ನೆಯ ವರ್ಷದ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ 1030 ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜಗಂಭೀರ ಚತುರ್ವೇದಿಮಂಗಲಂ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಮರಣಹೊಂದುವ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಸಹೋದರ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನನ್ನು ಯುವರಾಜನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದನು.

21.10 ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ

ಈತನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1216 ರಿಂದ 1238 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರು ಚೋಳರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸೋಲಿಗೆ ಹಗೆಯ ಪ್ರತಿಕಾರವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. 1219 ರಲ್ಲಿ ಈತನು ಚೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದನು. ಚೋಳರ ದೊರೆಯಾದ ಮೂರನೇ ರಾಜರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಜರಾಜನು ಪಾಂಡ್ಯರ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಪೊಗದಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದನು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಎರಡನೇ ವೀರಬಲ್ಲಾಳ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ವೀರ ನರಸಿಂಹನು ಚೋಳರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ವೀರ ನರಸಿಂಹನು ರಾಜರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಶ್ರೀರಂಗಂ ಅನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಎಷ್ಟೇ ರಾಜಕೀಯ ವೈರತ್ವ ಈ ಮೂರು ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಈ ಮೂರು ಮನೆತನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿದ್ದವು. ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ-ಚೋಳ ಮನೆತನಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯ ಹೊಯ್ಸಳ-ಪಾಂಡ್ಯ ಮನೆತನಕ್ಕಿಂತ ನಿಕಟವಾಯಿತು.

21.11 ಎರಡನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ

ಒಂದನೇ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಎರಡನೇ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1238 ರಿಂದ 1253 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನ ಕಾಲ ಅಂತಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಚೋಳ-ಹೊಯ್ಸಳ-ಪಾಂಡ್ಯ ಮನೆತನಗಳ ಭಾಂದವ್ಯ ಈತನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಂತೆಯೇ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಇತ್ತು. ತಿರುನೆಲ್ ವೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳರ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಗಡಿಭಾಗವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

21.12 ಮೊದಲನೆಯ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ

ಮಾರವರ್ಮನ್ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೊದಲ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಬಹು ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದು, 1251 ರಿಂದ 1268 ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚೋಳರು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಹೊಯ್ಸಳರು ಮೈಸೂರಿನ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈತನು ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಸಿಲೋನ್‌ನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಕತೀಯ ಗಣಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ನೆಲ್ಲೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ರಾಜ್ಯವು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಕಡಪಾಗಳವರೆಗೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೂ ಹರಡಿತ್ತು. ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಉತ್ತಮ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಂತೆ ಕಲೆಯ ಪೋಷಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಚಿದಂಬರಂನ ಶಿವದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ, ಶ್ರೀರಂಗಂನ ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೂ ಉದಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದನು. ಪಲ್ಲವ ಕೊಪ್ಪರುಂಜಿಂಗನ ರತ್ನಹಾರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗಂ ರಂಗನಾಥ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಈತನ ನಂತರ ಯುವರಾಜನಾದ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕ ಬಂದನು.

21.13 ಮೊದಲನೆಯ ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ

ಈತನು 1268 ರಿಂದ 1308 ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಬಲ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೆನೀಷಿಯಾದ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ ಮಾರ್ಕೊಪೋಲೋ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಈತನು ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಕಂಡಂತೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕುಲಶೇಖರನ ಅಂತ್ಯ ಸುಖಮಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಈತನಿಗೆ ವೀರ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಹವೇರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೀರ ಪಾಂಡ್ಯನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಹೆದರಿದ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ದೆಹಲಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನಾದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯನ್ನು ತನಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಲು ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸಹಾಯ ಕೇಳಿದನು. ಇದೇ ಅವಕಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ತನ್ನ ಸೇನಾನಾಯಕನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1310 ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯ ಸೈನ್ಯ ಮಧುರೈಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೋಚಿತು.

ಹಾಗಿದ್ದೂ ವೀರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಯ ನಂತರ ಕೆಲವು ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. 1330 ರಲ್ಲಿ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನೇಟಿನ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದಾಗಿ, ಪಾಂಡ್ಯರು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ನಂತರದ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದರು. ಆದರೆ ಇವರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಅಲ್ಪ ಕಾಲದ್ದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಹೀನಗೊಳಿಸಿ, ಅವರು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುವಂತಾಯಿತು.

21.14 ಆಡಳಿತ

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಪಾಂಡ್ಯರ ಆಡಳಿತವು ಇನ್ನಿತರ ತಮಿಳು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜನು ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುವಾಗಿದ್ದನು. ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಉತ್ತರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾಸಾಮಂತರಿದ್ದರು. ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆಗಳು ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇತರ ರಾಜರುಗಳಂತೆ ಪಾಂಡ್ಯರೂ ಸಹ ಅನೇಕ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಡೆಮೈ, ಅಚ್ಚುವಾರಿ, ಇಡೈವಾರಿ ಇವು ಕೆಲವು ತೆರೆಗೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ತೆರಿಗೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದೇವಾದಾಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ವೃತ್ತಿ ಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಕೂಡ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಗಾರರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನ ಶಾಸನಗಳು ಪಾಂಡ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆಗಳು ಬಹಳ ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತವು ರಾಜ್ಯದ ಅತಿ ಗಂಭೀರವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜನು ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ತೀರ್ಪೆ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪಾಗಿತ್ತು. ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾಗಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಚೋಳರ ಕಾಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರದ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಚೋಳರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಚೋಳರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ತಮಿಳು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತವೂ ಅದೇ ಆಗಿತ್ತು. ದೇವಾಲಯಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.

21.14.1 ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೋನ ವಿವರಣೆ

ಪಾಂಡ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ವೆನಿಷಿಯನ್ ಯಾತ್ರಿಕನಾದ ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೋನ ವರದಿ. ಈತನು 1268 ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದನು. ಈತನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ವೇಷಭೂಷಣ, ಆಹಾರ, ಸತಿಪದ್ಧತಿ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ರಾಜನ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

21.14.2 ಧರ್ಮ

ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆಗಳು ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗಳು ಪಾಂಡ್ಯರ ಪೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವು. ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆಗಳು ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಉದಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಿಂದೂ ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಠಗಳು ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. 1030 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ರಾಜಗಂಭೀರ ಚತುರ್ವೇದಿ ಮಂಗಲಂ ಎಂಬ ಅಗ್ರಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರನು ದಾನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅರಿಕೇಸರಿಯು ತಿರುಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧರ್ ಮತ್ತು ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಜೈನನಾಗಿದ್ದು ನಂತರ ಶೈವನಾಗಿ ಮತಾಂತರಗೊಂಡನು. ಈತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮಂಗೈಯಾರಕ್ಕರಸಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಂತ್ರಿ ಕುಲಚಿರಾಯಿ 63 ಶೈವ ಸಂತರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ವರಗುಣನು ತಿರುಚ್ಚೆಂದೂರಿನ ಮುರುಗನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಇವನ ಶಿವಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಣಿಕ್ಯವಾಚಕರ್ ಮತ್ತು ಪತ್ತಿನತ್ತಾರ್ ಎಂಬುವರು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಂಬಿಯಾಂಡಾರ್ ನಂಬಿ ತನ್ನ ತಿರುನಂಡಾಡಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ರಾಜಸಿಂಹನು ಜೈನ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಚೈತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದನು. ತಿರುನೆಲ್‌ವೇಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಿರುಮಾಯಮ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವ ವಿವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದ ಹೊಯ್ಸಳ ಸೇನಾನಿಯೊಬ್ಬನು ನಿವಾರಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಇದ್ದು, ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ಜನರೂ ಕೂಡ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಇದ್ದರು.

21.14.3 ಕಲೆ

ಮಾರವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ತಿರುತ್ತಂಗಲ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಕೆನನ್ ಚಿರೂರ್ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದನು. ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಚಿದಂಬರಂ ದೇವಾಲಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ಗೋಪುರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಸುಂದರವಾದ ನಟರಾಜ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು

ಕೆತ್ತಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಪಾಂಡ್ಯರ ಕಾಲದ ದೇವಾಲಯ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಅದ್ವಿತೀಯ ಬಾಗಿಲ ಗೋಪುರಗಳು. ಇದರ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಧುರೆಯ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಬಾಗಿಲು ಗೋಪುರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದೇವಾಲಯದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಕೆತ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

21.15 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

ಸಂಗಂ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂರು ತಮಿಳು ರಾಜ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ಕಲಭ್ರರ ದಾಳಿಯಿಂದ ನಾಶ ಹೊಂದಿದ್ದ ಪಾಂಡ್ಯರು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಕಲಭ್ರರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸುಮಾರು 7 ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 9 ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಕಡುಂಗೋನ್ ವಂಶಸ್ಥರು ಮತ್ತು 13 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಟಾವರ್ಮನ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ 140 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಚೋಳರ ಅಧೀನ ರಾಜರಾಗಿದ್ದವರು ಚೋಳರನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಜಟಾವರ್ಮನ್ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ತನ್ನ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನು ತಲುಪಿತು. ಪಾಂಡ್ಯರು ಹೊಯ್ಸಳರು ಮತ್ತು ಚೋಳರೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1310 ರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಬಂದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಗೆ ಮೊದಲು ತುತ್ತಾದವರೇ ಪಾಂಡ್ಯರು. ಅತೀವವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ನೀಡಿ, ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ, 1330 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಮಧುರೆ ಸುಲ್ತಾನೇಟಿನ ನಂತರ ಪಾಂಡ್ಯರು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ, ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಪಾಂಡ್ಯರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿತು.

21.16 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1) ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಪಾಂಡ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

2) ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಇನ್ನಿತರ ಮನೆತನಗಳಾದ ಪಲ್ಲವರು ಮತ್ತು ಚೋಳರೊಡನೆ ಪಾಂಡ್ಯರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

21.18 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1) Prof. .K.A. Nilakanta Sastry : History of South India

2) R. Sathyanathaiar : History of India, Vol I

3) P.N. Chopra, T.K. Ravindran & N. Subramanian : A History of South India

ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಘಟಕ - 22

ದೇವಗಿರಿಯ ಸೇವುಣರು

ರಚನೆ

22.0 ಉದ್ದೇಶಗಳು

22.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

22.2 ಸೇವುಣರ ಮೂಲ

22.2.1 ಪ್ರಾರಂಭದ ದೊರೆಗಳು

22.3 ಎರಡನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ

22.3.1 ಚಾಲುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿ

22.4 ಮೂರನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ

22.5 ಎರಡನೆಯ ಸೇವುಣಚಂದ್ರ

22.6 ಎರಡನೆಯ ಮಲ್ಲುಗಿ

22.7 ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ

22.7.1 ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯರು

22.7.2 .ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರು

22.7.3. ಉತ್ತರದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು

22.7.4 ಸೊರಟೂರು ಯುದ್ಧ

22.8 ಜೈತುಗಿ

22.9 ಎರಢನೆಯ ಸಿಂಘಣ

22.9.1 ಅವನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳು

22.10 ರಾಮಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಧಾಳಿಗಳು

22.11 ಆಡಳಿತ

22.11.1 ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲ

22.11.2. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ

22.11.3 ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳು

22.12 ಧರ್ಮ

22.13 ಸಾಹಿತ್ಯ

22.13.1. ದೇವಾಲಯಗಳು

22.14 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

22.15 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

22.16 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

22.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿವಿರಿ

* ಸೇವುಣರ ಉಗಮ
* ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದ ಮೊದಲ ರಾಜರುಗಳು
* ಎರಡನೇ ಬಿಲ್ಲಮನ ಸೈನಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು
* ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ಹೋರಾಟ
* ಐದನೇ ಬಿಲ್ಲಮನಿಂದ ಹೊಯ್ಸಳರು ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸೋಲು
* ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಸ್ಲಿಂರ ದಾಳಿಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಗಿರಿಯ ಪತನ
* ಸೇವುಣರ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ
* ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೇವುಣ ದೊರೆಗಳು ನೀಡಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

22.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಕ್ರಿ.ಶ.10ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣರು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸೇವುಣರನ್ನು ಯಾದವರೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ದೇವಗಿರಿ ಸೇವುಣರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸೇವುಣರು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಸಾಮಾಂತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದರು. ಚಾಳುಕ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣರು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸೇವುಣರ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಸಿಂಘಣ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಜರ ಅಧಿಕಾರವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತು . ಸೇವುಣರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯ ಉತ್ತರದ ಮಹಮದೀಯರ ಧಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತು.

22.2 ಸೇವುಣರ ಮೂಲ

ಸೇವುಣರ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮೂರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಪುರಾಣದ ಮೂಲ ಎರಡು ಮರಾಠಿ ಮೂಲ ಮತ್ತೊಂದು ಕನ್ನಡ ಮೂಲ.

ಸೇವುಣರು ತಾವು ದ್ವಾರಕೆಯಿಂದ ಬಂದವರೆಂದು, ಯಾದವ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೆವೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಇದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಯಾವುದೇ ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ.

ಭಂಡಾರ್‌ಕರ್ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸೇವುಣರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಸಿಕ್ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದವರೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಾಸಿಕ್ ಮತ್ತು ಅಹಮದ್ ನಗರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದುದರಿಂದ ಸೇವುಣರು ಮರಾಠಿ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಸೇವುಣರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಾಸನಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ. ಇದುವರೆವಿಗೂ ಈ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 500ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಾಮ್ರ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಸೇವುಣರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಶಾಸನಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ. ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ದೇವನಾಗಿರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆತಿವೆ. ಈ ರಾಜಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ರಾಜರುಗಳ ಶಾಸನಗಳು ಕೆಲವು ಮರಾಠೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಮನೆತನದ ರಾಜರ ಹೆಸರುಗಳಾದ ದಡಿಯವ್ವ, ಭಿಲ್ಲಮ, ಸಿಂಘಣ, ವಡ್ಡಿಗ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡದ ಹೆಸರುಗಳು ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಮನೆತನಗಳಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮತ್ತು ಚಾಳುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದರು. ಈ ಅಂಶಗಳಿಂದ

ಸೇವುಣರು ಕನ್ನಡದ ಮೂಲದವರು. ಆದರೆ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಅವರು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯಬೇಕಾಯಿತು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

22.2.1 ಪ್ರಾರಂಭದ ದೊರೆಗಳು

ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮೊದಲನೆ ಸೇವುಣ ಚಂದ್ರ ಸೇವುಣ ವಂಶದ ಸ್ಥಾಪಕ ಮತ್ತು ಮೊದಲ ರಾಜ. ಈತನ ರಾಜಧಾನಿಯು ಸಿಂಧಿನೇರ, ಅಥವಾ ಸೇವುಣಪುರವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 835ರಿಂದ 970ರ ನಡುವೆ ಸೇವುಣ ಮನೆತನ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು-ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣ ಮನೆತನವನ್ನು ಸೇವುಣಚಂದ್ರ, ದಡಿಯಪ್ಪ, ಬಿಲ್ಲಮ, ವಡ್ಡಿಗ, ಮೊದಲಾದವರು ಆಳಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆ ವಡ್ಡಿಗ ಕ್ರಿ.ಶ. 933ರಿಂದ 970ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಇವನ ನಂತರ ಇವನ ಮಗನಾದ ಎರಡನೇ ಬಿಲ್ಲಮನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

22.3 ಎರಡನೇ ಭಿಲ್ಲಮ 970-ಕ್ರಿ.ಶ.1005

ಎರಡನೇ ಭಿಲ್ಲಮನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಅವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಎರಡನೇ ತೈಲಪನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರಿಂದ ಪಾರಮಾರರು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. 3ನೇ ಕೃಷ್ಣನ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮೇಲೆ ಪಾರಮಾರರು ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನ ನಂತರ ಬಂದ ರಾಜರು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲವೆಂಬದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಸಾಮಂತರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

22.3.1 ಚಾಲುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿ

ಚಾಲುಕ್ಯ ಎರಡನೆಯ ತೈಲಪನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವರ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಸಾಮಂತತ್ವವನ್ನು ತೊರೆದು ಚಾಲುಕ್ಯ ತೈಲಪನ ಪ್ರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು 993ರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಎರಡನೆಯ ತೈಲಪನು ಬಿಲ್ಲಮನನ್ನು ತನ್ನ ಉತ್ತರದ ಗಡಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಪಾರಮಾರರು ಚಾಲುಕ್ಯ ತೈಲಪನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಮನು ತೈಲಪನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು. ಪಾರಮಾರ ಮುಂಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೈಲಪನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಬಿಲ್ಲಮನಿಗೆ ತೈಲಪನು ಮಹಾ ಸಾಮಂತ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅಹಮದ್ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಬಿಲ್ಲಮನು ಸೇವುಣರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಈ ವಿಜಯಗಳ ಕುರುಹಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಮನು ವಿಜಯಾಭರಣ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಗಮನೇರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಜಯಾಭರಣೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಶಿವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಬಿಲ್ಲಮನ ನಂತರ ವೇಸುಗಿ ರಾಜನಾದನು. ಇವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಇತನು ಗುಜರಾತ್ ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದ ಸಾಮಂತನಾದ ಗೊಗ್ಗಿ ರಾಜನ ಮಗಳು ನಾಯಿಲ್ಲದೇವಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದನು.

22.4 ಮೂರನೇ ಭಿಲ್ಲಮ :ಕ್ರಿ.ಶ. 1020 - 1040

ಮೂರನೆ ಭಿಲ್ಲಮನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1020ರಿಂದ 1040ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 20 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದು ರಾಜ್ಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಈತನ ಅಜ್ಜಿ ಲೊಚ್ಚಿಅವ್ವ ಪೋಷಕಳಾಗಿದ್ದಳು. ಭಿಲ್ಲಮನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದನು. ಚಾಳುಕ್ಯ ದೊರೆ ಒಂದನೇ ಜಯಸಿಂಹ ತನ್ನ ಸಹೋದರಿಯಾದ ಅವ್ವಲದೇವಿಯನ್ನು ಭಿಲ್ಲಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದನು. ಈ ವಿವಾಹದಿಂದ ಭಿಲ್ಲಮನ ಅಂತಸ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದುದಲ್ಲದೆ ಎರಡೂ ಮನೆತನಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ತರಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಿಲ್ಲಮನು ಸಹಜವಾಗಿ ಜಯಸಿಂಹನ ದಂಡೆಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯರು ಪಾರಮಾರ ಭೋಜನ ವಿರುದ್ಧ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದಾಗ ಭೋಜನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎನಕೈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಭಿಲ್ಲಮನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಎನಕೈ ಕೋಟೆಯು ಭೋಜನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಧರಾನಂಧ ನಾಯಕನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿತು. ಶ್ರೀಧರನಂಧನಾಯಕನು ಎನಕೈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಭಿಲ್ಲಮನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಆತನ ಸಾಮಂತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

22.5 ಎರಡನೆಯ ಸೇವುಣಚಂದ್ರ.

1052ರಲ್ಲಿ ಮೂರನೇ ಭಿಲ್ಲಮನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದನು.ನಂತರ ಸೇವುಣರ ಇತಿಹಾಸ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜ ಎರಡನೆಯ ಸೇವುಣ ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು 1069ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. 1052ರಿಂದ 1069ರವರೆಗಿನ ನಡುವಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಸೇವುಣ ಮನೆತನದ ರಾಜಕುಮಾರರು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿರಬೇಕು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಕಲಹಗಳ ಕಾರಣವಾಗಿ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದ ಸಾಧನೆಗಳು ಕುಂಠಿತಗೊಂಡವು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದಲ್ಲೂ ರಾಜಕುಮಾರರಾದ ಎರಡನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು 6ನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಅಂತರಿಕ ಯುದ್ಧ ನಡೆದಿತ್ತು. ಸೇವುಣ ಚಂದ್ರನು ಒಳ್ಳೆಯ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿದ್ದು ಚಾಳುಕ್ಯ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಂತರಿಕ ಯುದ್ಧದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ತನ್ನ ಏಳಿಗೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಎರಡನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯಾಗಿದ್ದ ಸೇವುಣ ಚಂದ್ರನು ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಅವನ ಅಣ್ಣ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1076ರಲ್ಲಿ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಎರಡನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ತಾನೇ ಚಾಳುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಇದರಿಂದ ಸೇವುಣ ಚಂದ್ರನು ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿನವನಾದನು. ಎರಡನೆಯ ಸೇವುಣ ಚಂದ್ರನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಹೈರಮ ದೇವ ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಿಂಹಾಸನ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದನು. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಹೈರಮ ದೇವ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಇವನ ನಂತರ ಇವನ ಸಹೋದರ ಮೊದಲನೆಯ ಸಿಂಘುಣ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮೊಲನೆಯ ಸಿಂಘಣನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿದ್ದನು. ಹೊಯ್ಸಳರು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತತ್ವವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೊದನೆಯ ಸಿಂಘುಣನು ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಪರವಾಗಿ ಅವನ ಶತ್ರುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಕಾದಾಡಿದನು. ಇವನ ಈ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊನ್ನಟ್ಟಿ, ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನೀಡಿದನು.

22.6 ಎರಡನೆಯ ಮಲ್ಲುಗಿ

ಮೊದಲನೆ ಸಿಂಘುಣನ ನಂತರ ಎರಡನೆಯ ಮಲ್ಲುಗಿಯು ರಾಜನಾದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣ ಮನೆತನವು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತಂತ್ಯ ಮಹತ್ವದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಮಲ್ಲುಗಿಯ ಪೂರ್ವಜರು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಮಲ್ಲುಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಪ್ರದೇಶವಲ್ಲಿ ಕಳಚೂರಿ ಮನೆತನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಸೇವುಣ ರಾಜನಾದ ಮಲ್ಲುಗಿಯು ಕಳಚೂರಿಗಳ ಸಾಮಂತತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳಚೂರಿ ರಾಜನಾದ ಬಿಜ್ಜಳನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಮಲ್ಲುಗಿಯು ಅವನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದನು. ಈ ಯದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲುಗಿಯು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸದಿದ್ದರೂ ಸೇವುಣರು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದವರೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಲ್ಲುಗಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. 1166 ರವರೆಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ಇವನ ನಂತರ ಇವನ ಕೊನೆಯ ಮಗ ಐದನೆಯ ಬಿಲ್ಲಮ ಪಟ್ಟಕೆ ಬಂದನು. ಈತನು 1173ರಿಂದ 1192ರವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಸೇವುಣ ಮನೆತನದ ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿಶಾಲಿ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟನು.

22.7 ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ 1173-1192

ಸೇವುಣ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಬಿಸುದನ್ನು ಮತ್ತು ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೊದಲ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಭಿಲ್ಲಮನು ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊರೆಯಾಗುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡನು.

22.7.1. ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯರು

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಳುಕ್ಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಕಳಚೂರಿಗಳಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೂ ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾದನು. ಇತಂಹ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಅವಕಾಶ ಭಿಲ್ಲಮನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಭಿಲ್ಲಮನು 2,00,000 ಕಾಲಾಳುಗಳು 12,000 ಅಶ್ವದಳ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಸೇನಾನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೇನೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೋತು ಬಿಲ್ಲಮನು ಚಾಳುಕ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಚಾಳುಕ್ಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಹತಾಶನಾಗಿ ಗೋವಾದ ಕದಂಬ ಮೂರನೇ ಜಯಕೇಶಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಬಯಸಿ ಹೋದನು.

22.7.2 ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಹೊಯ್ಸಳರು

ನಂತರ ಭಿಲ್ಲಮನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೋರ ಸಮುದ್ರದ ಹೊಯ್ಸಳರ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಸಿದನು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳನು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಅಸಮರ್ಥತೆಯ ಸದವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಚಾಳುಕ್ಯರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರಗೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಎರಡನೆ ಬಲ್ಲಾಳನು ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಸೇವುಣರ ದಾಳಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಾಳುಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಭಿಲ್ಲಮನು ಹೊಯ್ಸಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಇದೇ ದಂಡಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಿಲ್ಲಮನು ಚೋಳರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೂ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ. ಮೂರನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಭಿಲ್ಲಮನ ಹೊಯ್ಸಳರ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯ ಬಹಳ ಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಿ ಭಿಲ್ಲಮನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದನು. ಭಿಲ್ಲಮನು ಸೋತು ಹೊಯ್ಸಳರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು.

22.7.3 ಉತ್ತರದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳು

ಭಿಲ್ಲಮನು ಮಾಳ್ವ, ಗುಜರಾತ್ ಮತ್ತು ಗುಜುಸ್ತಾನ್ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದನು. ಈ ದಾಳಿಗಳು ಯಾವುದೇ ವಿಧವಾದ ಲಾಭವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಿಲ್ಲಮನ ಸೈನ್ಯವು ಮಾಳ್ವದ ವಿಂಧ್ಯ ವರ್ಮನನ್ನು, ಗುಜರಾತನ ಎರಡನೆ ಭೀಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದವು. ಭಿಲ್ಲಮ ಹಳೆಯ ಸಿರೋಹಿ ರಾಜ್ಯದ ನಾಡೋಲ್ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಯವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿದನು. ಭಿಲ್ಲಮನ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳು ಅವನ ಶೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಸಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ.

22.7.4 ಸೊರಟೂರು ಯುದ್ಧ

ಭಿಲ್ಲಮನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ಭಿಲ್ಲಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಾನಗಲ್, ಗುತ್ತಿ ಮತ್ತು ರಟ್ಟಪಳ್ಳಿಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಎರಡೂ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಮುಂದುವರಿದು ಗದಗ್ ಹತ್ತಿರದ ಸೊರಟೂರು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿದವು. ಸೊರಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ಸೇವುಣ ಸೈನ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಬೀಕರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಮನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಯಿತೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಬಿಲ್ಲಮನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಿಲ್ಲಮನ ಅಂತ್ಯ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಭಿಲ್ಲಮನು ಇದುವರೆಗೆ ಚಾಳುಕ್ಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ಪಾರಮಾರರು, ಗೂರ್ಜರರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಧಿಸಿದ ವಿಜಯ ಅವನನ್ನು ನಿರ್ವಿವಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ಅವನ ಎಲ್ಲಾ ಆಶಯಗಳು ಸೊರಟೂರಿನ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ನಾಮವಾದವು. ಸುಮಾರು ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಚಾಳುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಸೇವುಣರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸೆಣಸಾಟ ವಿಫಲಗೊಂಡು ಅವರಿಬ್ಬರ ಕೈಜಾರಿತು. ಅದೇ ವಿವಾದಾತ್ಮಕ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಎರಡನೆಯ ಬಲ್ಲಾಳ ತನ್ನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಭಿಲ್ಲಮನ ಅಂತ್ಯ ದುರಂತವಾದರೂ ಅವನೊಬ್ಬ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ಮಿತ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಬಿಲ್ಲಮನು ಉತ್ತಮ ಯೋಧನು ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಸೇವುಣರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಭಿಲ್ಲಮನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ್ದು.

22.8 ಜೈತುಗಿ

ಭಿಲ್ಲಮನ ನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಜೈತುಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದನು. ಜೈತುಗಿಯು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೊಯ್ಸಳರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ ಸೋಲಿನಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಸಧ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧುವಲ್ಲವೆಂದು ಜೈತುಗಿ ತಿಳಿದನು. ಕರ್ನೂಲ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ನಂತರ ಕಾಕತೀಯರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಸಾರಿ, ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಾಕತೀಯ ಮಹಾದೇವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ಕಾಕತೀಯರ ಮೇಲೆ ವಿಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಜೈತುಗಿಯು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಳ್ವ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯಗಳೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಅನ್ಹಿಲವಾಡದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಜೈತುಗಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನು ಆಳ್ವಿಕೆಯಷ್ಟು ಅಥವಾ ಅವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಸಿಂಘಣನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಷ್ಟು ಮಹತ್ವದಿಂದ ಕೂಡಿರದಿದ್ದರೂ, ತನಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದ ಹೊಣೆ ಜೈತುಗಿಯದಾಗಿತ್ತು.

22.9 ಎರಡನೇ ಸಿಂಘಣ

ಎರಡನೇ ಸಿಂಘಣನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಜೈತುಗಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಎರಡನೇ ಸಿಂಘಣನು ಸೇವಣ ಮನೆತನದ ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯುವರಾಜನಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು. ತಾನು ಯುವರಾಜನಾಗಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ಸೈನಿಕ ದಂಡೆಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದನು. ಕಾಕತೀಯರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ, ತನ್ನ ಅನುಭವದಿಂದ ಯುದ್ಧ ರಂಗದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದನು.

22.9.1 *ಸಿಂಘಣನ ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳು*

ಸಿಂಘಣನು ತಾನು ರಾಜನಾದ ಮೇಲೆ ಸೊರಟೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಆದ ಅವಮಾನದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಬಲ್ಲಾಳನಿಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಅಷ್ಟೇನು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಘಣನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಧಾರವಾಡದವರೆಗೂ ನಡೆದು ಬಳ್ಳಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಂದುವರಿದನು. ಹೊಯ್ಸಳ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಲ್ಲಾಳನು ಸಿಂಘಣನನ್ನು ತಡೆದನು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಘಣನ ಸೈನ್ಯವು ಅನಂತಪುರ, ಬಳ್ಳಾರಿಸ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು . ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಬನವಾಸಿ ಸಿಂಘಣನ ಹತೋಟಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವು. ಸಿಂಘಣನು ಹೊಯ್ಸಳರ ಮೇಲಿನ ವಿಜಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಎರಡನೇ ಬಲ್ಲಾಳನ ನಂತರ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ನರಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಸೋಮೇಶ್ವರರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂಘಣನ ಶಕ್ತಿಯೇ ಮೇಲಾಗಿ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ್ಯದ ಬಹು ಭಾಗಗಳು ಸೇವುಣರ ವಶವಾದವು. ನಂತರ ಸಿಂಘಣನು ಶಿಲ್ಹಾರ ಮನೆತನದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಶಿಲ್ಹಾರರ ರಾಜನಾದ ಎರಡನೇ ಬೋಜನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮೂರನೇ ತೈಲಪನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಕಳಚೂರಿ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. ಸಿಂಘಣನು ಶಿಲಹಾರ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದನು. ಎರಡನೇ ಬೋಜನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕೊಲ್ಲಾಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪನಾಲ ಕೋಟೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋದನು. ಸಿಂಘಣನು ಕೊಲ್ಲಾಪುರವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಿಂಘಣನು ಲಾಟ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಲಾಟ ರಾಜ್ಯದ ದೊರೆಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆದು ಪಾರಮಾರ, ಮಾಳ್ವ, ಗುಜರಾತ್ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಗೋವ ಮತ್ತು ಹಾನಗಲ್ಲಿನ ಕದಂಬರು ಮತ್ತು ರಟ್ಟರು ಸಿಂಘಣನ ಹಾನಗಲ್ಲಿನ ಕದಂಬರು ಮತ್ತು ರಟ್ಟರು ಸಿಂಘಣನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಅವನ ಸಾಮಂತರಾದರು. ಸಿಂಘಣನು ಕಾಕತೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಉದಾರವಾದ ದೋರಣೆಯನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದನು. ಈತನ ತಂದೆಯಾದ ಜೈತುಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯರ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಜೈತುಗಿಯು ಕಾಕತೀಯರ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದನು. ಸಿಂಘಣನು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಗೊಳಿಸಿ ತನ್ನ ಸಾಮಂತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಸಿಂಘಣನ ರಾಜ್ಯವು ಖಾಂದೇಶ್‌ನಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗದವರೆಗೂ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿತ್ತು.

ಸಿಂಘಣನ ನಂತರ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಕನ್ನರ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಈತನ ಕಾಲ ಬಹಳ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಅವನ ತಾತನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಕೆ ಸುಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇವನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕೊಂಕಣವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು. ಈತನ ನಂತರ ಇವನ ಮಗ ರಾಮಚಂದ್ರ ಸಿಂಹಾಸನರೂಢನಾದನು.

22.10 ರಾಮಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ದಾಳಿಗಳು

ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾದ ತಕ್ಷಣವೇ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಇವನು ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನಾದರೂ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಾಕತೀಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಕಾಯಸ್ಥ ಮುಖಂಡನಾದ ಅಂಬದೇವನಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಾಕತೀಯ-ರಾಣಿ ರುದ್ರಮದೇವಿ ಸೇವುಣರನ್ನು ಸದೆ ಬಡಿಯಲು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಕಾಕತೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಸೇವುಣರ ಕೆಲವು ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸೇವುಣರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಾಕತೀಯರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಪತ್ತು ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಖಿಲ್ಜಿ ಮನೆತನದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತಾನು ಸುಲ್ತಾನನಾಗುವ ಮೊದಲೇ ದೇವಗಿರಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು.

ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣರ ಸಾಮಂತರಾದ ಅನೇಕರು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸೈನ್ಯಗಳು ರಾಜಧಾನಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದವು. ಇದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಏಕಾಏಕಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರೂಢನಾದನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇದೇಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಗನಾದ ಶಂಕರದೇವನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ದೂರ ಇದ್ದನು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಸೈನ್ಯವು ದೇವಗಿರಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶಂಕರದೇವನು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಸೇವುಣ ಸೈನ್ಯ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದರೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಇದರಿಂದ ಹತಾಶಗೊಂಡ ಸೇವುಣ ರಾಜನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಧನಕನಕಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಗೆ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೇ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದನು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಸೇವುಣ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಸಾರಿದನು. ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೂ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ 1303ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ದಾಳಿಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಈ ಬಾರಿಯೂ ಮುಸ್ಲಿಮರ ದಾಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತುತ್ತಾದದ್ದು ದೇವಗಿರಿ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯವು ಮಲ್ಲಿಕಾಫರ್‌ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿ ದೇವಗಿರಿಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದನು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಗ ಶಂಕರದೇವ ಮತ್ತು ಅವನ ಅಳಿಯ ಹರಿಪಾಲ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ವಿರೋದಿಸಿದರಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸೈನ್ಯ ಬಂಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ದೇವಗಿರಿಯ ಸೇವುಣರ ಅಥವಾ ಯಾದವರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡು ರಾಜಕೀಯ ಪಟಲದಿಂದ ಅದೃಶ್ಯವಾಯಿತು. 1318 ರಲ್ಲಿ ದೇವಗಿರಿ ದೌಲತಾಬಾದ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ನಾಮದೇಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹಮದ್ ಬಿನ್ ತೊಘಲಕನ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು.

22.11 ಆಡಳಿತ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಂತೆ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವವು ಸೇವುಣರು ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜನೇ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದು. ರಾಜತ್ವವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿದ್ದು ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಹಿರಿಯ ಮಗನು ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೆ ರಾಜನ ಸಹೋದರನು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೇವುಣ ರಾಜರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರಾಜಲಾಂಛನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅನೇಕ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 300 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಸೇವುಣರು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಮತ್ತು ಚಾಳುಕ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ಅವರದೇ ಆದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಸೇವುಣರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದುದ್ದಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗನುಣವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಆಡಳಿತವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸೇವುಣ ರಾಜರು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ವತಃ ಸೇವುಣ ರಾಜರೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ರಾಜನೇ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪುಗಾರನಾಗಿದ್ದನು.

22.11.1 ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಳ

ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನೇಕ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಆಡಳಿತದ ಜೊತೆಗೆ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ಮಹಾ ಮಾತ್ಯ, ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮುಂತಾದ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಅಥವಾ ದಂಡನಾಯಕ ಸೈನ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೈನ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸೈನ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ, ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮಹಾಮಾತ್ಯನೆಂಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಕಂದಾಯದ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿಯು ವಿದೇಶಾಂಗ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಯು ಬೊಕ್ಕಸದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕರಣಾಧಿಪ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಕರಣ ಪ್ರಭು ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸೇವುಣರು ಅನೇಕ ಮಂಡಲೇಶ್ವರರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಂತ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗಾಧಿಪತಿ ಎಂಬುವವನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು ಎಂದು ಸೇವುಣರ ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸೇವುಣರ ಕೈಕೆಳಗೆ 72ಸಾಮಂತರಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲದೇ ಮಹತ್ತಮ ರಾಜಾಧ್ಯಕ್ಷ,

ಅಪಾಯಿಕ, ಪಟಲಕರಣಿ, ಮೊದಲಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜಗುರು ಅಥವಾ ರಾಜಪುರೋಹಿತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಸಾಮಂತರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಅವರ ಹುದ್ದೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಜಹಗೀರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಜಹಗೀರುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯೂ ಕೂಡ ಅವರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು.

22.11.2 ಪ್ರಾಂತೀಯ ಆಡಳಿತ

ರಾಜ್ಯವು ಹಲವಾರು ವಿಷಯ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾಡು ಮತ್ತು ಕಂಪಣಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಡು ಮತ್ತು ಕಂಪಣಗಳು ಹಲವಾರು ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು. ನಾಡಗೌಡ, ನಾಡ ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ನಾಡ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ನಾಡುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಸೇವುಣರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದವು. ಪಟ್ಟಣ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಪಟ್ಟಣಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಡಗೌಡ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟಣಸ್ವಾಮಿ ಹುದ್ದೆಯು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ಸಿಂಹಗಳೆಂಬ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಘವಿದ್ದಿತು. ವಿವಿಧ ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಈ ಸಂಘದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮವೇ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಸಣ್ಣ ಘಟಕವಾಗಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಸಮುದಾಯಗಳು ನೇರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮದ ಒಡೆಯನನ್ನು ಗೌಡ, ಪ್ರಭು, ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದು, ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿಸುವುದು, ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ, ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ಸಮಗ್ರ ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಮಹಾಜನರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು.

22.11.3 ಆದಾಯದ ಮೂಲಗಳು

ಭೂ ಕಂದಾಯ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಜನಗಳ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೇ ಅಬಕಾರಿ ಮತ್ತು ಆಕ್ಟ್ರಾಯ್ ತೆರಿಗೆ, ವೃತ್ತಿತೆರಿಗೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ತೆರಿಗೆ, ಸಿದ್ದಪಡಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ವಿಶೇಷ ತೆರಿಗೆಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

22.11.4 ಸೈನಿಕ ಆಡಳಿತ

ಸೇವುಣರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅವರ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸೇವುಣ ರಾಜರು ಹಲವಾರು ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸೇವುಣರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಸೈನ್ಯಾದಿಕಾರಿಯ ಕೈಕೆಳಗೆ, ಸೇನಾಧಿಪತಿ, ಸಕಲ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿ, ರಾವುತ, ದಳವಾಯಿ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಸೇವುಣರ ಸೈನ್ಯ ಚತುರಂಗ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವ ಬಲವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಾಹನಿ, ಪಟ್ಟ ಸಹನಾಧಿಪತಿ, ಘೋಡೆಯರಾಯ, ಮುಂತಾದವರು ಅಶ್ವಬಲದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಗಜಬಲವನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಹಸ್ತಿಪಕಾಧ್ಯಕ್ಷ ಎಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಯು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೇವುಣರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದವು. ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯವು ನೂರು ಕೋಟೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.

22.12 ಧರ್ಮ

ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನಾಧಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದಿದ್ದ ಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಸೇವುಣರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವು ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ತತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಂಡು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಬುದ್ಧನನ್ನು ಕೂಡ ಅವತಾರಪುರುಷನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಜನರೂ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಈ ಕಾಲದ ಜನಪ್ರಿಯ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಸೇವುಣ ರಾಜರು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವರಾಗಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು. ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ನರಸಿಂಹಪಂತ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪಂಥವೆಂದರೆ ವಿಠಲ ಪಂಥ. ಪಂಡರಾಪುರ ವಿಠಲ ಪಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಸಂತರಾಗಿದ್ದ ಜ್ಞಾನದೇವ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಪಂಥವೆಂದರೆ ಮಹಾನುಭಾವ ಪಂಥ.

ಚಕ್ರಧರ ಈ ಪಂಥದ ಸ್ಥಾಪಕ. ಕೃಷ್ಣ ಪಂಥವು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಸೇವುಣರು ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾಗಿದ್ದಂತೆ ಶೈವ ಧರ್ಮದ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು.

22.13 ಸಾಹಿತ್ಯ

ಸೇವುಣರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವರ್ಗ ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಹೇಮಾದ್ರಿ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಕೃತದ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದ. ಸೇವುಣ ದೊರೆಗಳಾದ ಮಹಾದೇವ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರ ಹೇಮಾದ್ರಿಯ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತಿ ಅಮಲಾನಂದ. ಇವನ ಕೃತಿ ವೇದಾಂತ ಕಲ್ಪತರು. ಸೂಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಾವಳಿಯ ಕರ್ತೃ ಜಲ್ಲಣ ಪಂಡಿತ ಈ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಸಾರಂಗ ದೇವನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಸಿಂಘಣನು ಪೋಷಕನಾಗಿದ್ದನು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಮಲಭವನ ಶಾಂಕಿಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಅಚಣ್ಣನ ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಚಾವುಂಡರಸನ ಅಭಿನವ ದಶಕುಮಾರ ಚರಿತ ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ ಜ್ಞಾನದೇವ. ಈತನ ಕೃತಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಈತನ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿ ಅಮಿತಾನುಭವ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ತತ್ವಸಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನದೇವನ ಈ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲ ಕಂಡ ಮೇರು ಕೃತಿಗಳು. ಮಹಾನುಭಾವ ಪಂಥದ ಸಂತನಾಗಿದ್ದ ಚಕ್ರಧರ ಮತ್ತು ಅವನ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

22.13.1 ದೇವಾಲಯಗಳು

ಸೇವುಣರು ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇವರು ಚಾಳುಕ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಡರಾಪುರದ ವಿಠಲ ದೇವಾಲಯ ಈ ಕಾಲದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಪೂಜಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆಳಿದ ರಾಜರುಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಈ ಕಾಲದ ವಿಶೇಷ. ಸೇವುಣ ಮಹಾದೇವನ ದಂಡನಾಯಕನಾದ ಚಿಕ್ಕಣನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವರಾಯ ನಾರಾಯಾಣ ಎಂಬ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹರಿಹರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಹಿಂದಿನಂತೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಾಲಯಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು.

22.14 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನ

ದೇವಗಿರಿಯ ಸೇವುಣರು ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಅವರ ನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು ಸಾಮಂತರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಅಧಿಕಾರ ಮಸುಕಾದ ನಂತರ ಅದೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕ ಬಂದರು. ಐದನೇ ಭಿಲ್ಲಮ ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಸಿಂಘಣ ಈ ಮನೆತನದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊರೆಗಳು. ಐದನೇ ಭಿಲ್ಲಮನು ಚಾಳುಕ್ಯ ನಾಲ್ಕನೇ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಯ್ಸಳ ದೊರೆ ಎರಡನೇ ಬಲ್ಲಾಳನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಚೋಳರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಬಿಲ್ಲಮನ ಅಂತ್ಯ ಸುಕ್ಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಸಳರೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಸೊರಟೂರು ಕದನದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲಮನು ಸೋಲಬೇಕಾಯಿತು. ಎರಡನೆಯ ಸಿಂಘಣ ಮಾಳ್ವ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತ್ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಾಮಂತತ್ವವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡನು. ದುರ್ದೈವ ವಶಾತ್ ಸಿಂಘಣನ ನಂತರ ಸೇವುಣರ ರಾಜ್ಯ ಮಹಮದೀಯರ ದಾಳಿಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ಸಿಂಘಣನ ಉತ್ತರಾಧಿಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸೋಲನ್ನೊಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು.

ಸೇವುಣರು ಉತ್ತಮ ವಿಜಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಅತಿಯಾದ ಯುದ್ಧಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಕೂಡ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾದರು. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ. ಇಷ್ಟಾಗಿಯೂ ಸೇವುಣರ ಕಾಲ ಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಶಾಂತಿಗಳ ಸುಭಿಕ್ಷ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು.

22.15 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1 ಐದನೆಯ ಭಿಲ್ಲಮನ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

2. ಹೊಯ್ಸಳರು ಮತ್ತು ಸೇವುಣರ ನಡುವಣ ಹೋರಾಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ

3. ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ದಾಳಿಗಳು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದವೆಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.

22.16 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1 ಪ್ರೊ. ಎ.ವಿ.ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ದೇವಗಿರಿ ಸೇವುಣರು

2. G.Yazdani (ed) Early History of the Deccan Part- VII-XI

ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ

ಘಟಕ - 23

ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯರು

ರಚನೆ

23.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

23.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

23.2 ಕಾಕತೀಯ ಮನೆತನದ ಉಗಮ

23.3 ಎರಡನೆಯ ಪ್ರೊಲ

23.4 ರುದ್ರದೇವ

- 23.4.1 ಕಾಕತೀಯ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚೋಳ ಸಂಬಂಧಗಳು
- 23.4.2 ರುದ್ರದೇವ ಮತ್ತು ಸೇವುಣರು

23.5 ಗಣಪತಿದೇವ

- 23.5.1 ಗಣಪತಿದೇವ ಮತ್ತು ವೆಳನಾಡು ಮುಖ್ಯರು
- 23.5.2 ದಕ್ಷಿಣದ ದಂಡಯಾತ್ರೆ
- 23.5.3 ಕಳಿಂಗದ ಮೇಲಿನ ದಂಡಯಾತ್ರೆ

23.6 ರುದ್ರಮದೇವಿ

- 23.6.1 ರುದ್ರಮದೇವಿ ಮತ್ತು ಕಳಿಂಗ
- 23.6.2 ಸೇವುಣರ ವಿರುದ್ಧ ಜಯ

23.7 ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ

- 23.7.1 ಮೊದಲನೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿ
- 23.7.2 ಎರಡನೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿ
- 23.7.3 ಪಾಂಡ್ಯರ ಪರಾಜಯ
- 23.7.4 ಅಂತಿಮ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿ

23.8 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ

- 23.8.1 ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗ
- 23.8.2 ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿಭಾಗಗಳು
- 23.8.3 ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ

23.9 ಸೈನ್ಯಾಡಳಿತ

23.9.1 ಕೋಟೆಗಳು

23.9.2 ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಸಾಮಂತರು

23.10 ಸಾಹಿತ್ಯ

23.10.1 ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ

23.10.2 ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯ

23.11 ಧರ್ಮ

23.11.1 ದೇವಾಲಯಗಳು

23.12 ಅವಲೋಕನ

23.13 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

23.15 ಪರಾಮರ್ಶನ ಕೃತಿಗಳು

23.0 ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನೀವು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

* ದಖ್ಖನ್ನಿನ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶ
* ಕಾಕತೀಯ ಮನೆತನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದೊರೆಗಳು
* ಚಾಲುಕ್ಯ ಮತ್ತು ಸೇವುಣರ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ
* ತೆಲುಗು ದೇಶದ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೊರೆಗಳಾಗಲು ಕಾಕತೀಯರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಮುತ್ಸದ್ದಿತನ
* ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯ. ಅಭಿಷಿಕ್ತ ರಾಣಿಯಾದ ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆ
* ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನ ಪ್ರತಿಭಟನೆ
* ಕಾಕತೀಯರ ಆಡಳಿತ - ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗವೆಂಬ ಹೊಸ ಅಧಿಕಾರ
* ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಸೈನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
* ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾಕತೀಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

23.1 ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಕಾಕತೀಯರು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅಧೀನರಾಗಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 10 ನೇ ಶತಮಾನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧತೆಯ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು.

ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಏರುವ ಯಾವುದೇ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ದಖ್ಖನ್ನಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಚೋಳರು. ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಳುಕ್ಯರು, ಸೇವುಣರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಾಕತೀಯ ಮನೆತನದ 2 ನೇ ಪ್ರೋಲನು ಒಳ್ಳೆ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಸಾಹಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಮನೆತನವನ್ನು ಅಧೀನ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಎಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು. ಈ ಮನೆತನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜರುಗಳು ರುದ್ರದೇವ, ಗಣಪತಿದೇವ, ರುದ್ರಮದೇವಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರ ಈ ಮನೆತನದ ಪ್ರಮುಖ ದೊರೆಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವರ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತುಂಗಭದ್ರ ನದಿಯ ಆಚೆಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರಲ್ಲದೆ ಕಳಿಂಗ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿದರು. 13 ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಕಾಕತೀಯರು ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆದರೆ 14 ನೇ ಶತಮಾನದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಅವನತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯವು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಯಿಂದ ನಿರಂತರವಾದ ಮುಸ್ಲೀಂ ದಾಳಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾಕತೀಯರ ಕೊನೆಯ ರಾಜನಾದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರೂ ಮುಸ್ಲಿಂರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. 1323 ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ತುಘಲಕರ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಅಪಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಈ ದಾಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾಕತೀಯರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಉಳಿದ ರಾಜರಂತೆ ಕಾಕತೀಯರು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರು ಆಗಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ದಖ್ಖನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಶೂನ್ಯವನ್ನು ಕಾಕತೀಯರು ತುಂಬಿ ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು.

23.2 ಕಾಕತೀಯ ಮನೆತನದ ಉಗಮ

10 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅಧೀನವಾಗಿ ಕಾಕತೀಯರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದನೇ ಬೇಟ ಈ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಾಪಕ ಪ್ರಾರಂಭದ ದೊರೆಗಳಾದ ಒಂದನೇ ಭೇಟ ಎರಡನೇ ಬೇಟ ಮತ್ತು ಒಂದನೇ ಪ್ರೋಲ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅಧೀನವಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಎರಡನೇ ಪ್ರೋಲನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ಕಾಕತೀಯರ ಇತಿಹಾಸದ ದಿಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾಂಡಲೀಕನಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೋಲನು ವಾರಂಗಲ್ ಮತ್ತು

ಕರೀಂ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೂ ತೆಲಂಗಾಣ ರಾಜ್ಯದ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಧೀನ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ತೆಲುಗು ಚೋಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದ ಗೋಕರ್ಣ ಎಂಬುವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟನು. ಪ್ರೋಲ ಹೊಸ ದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಮೇದನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. **1139** ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನದ ಅವನತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಚಾಲುಕ್ಯ ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

23.3 ಎರಡನೇ ಪ್ರೋಲ

ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಪ್ರೋಲನು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅಧೀನತ್ವವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡನು. ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸೇನೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಪ್ರೋಲನನ್ನು ತಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಅಶಕ್ತ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೋಲನು ಗೋದಾವರಿ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವೆಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ನಡೆಸಿದನು. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜರುಗಳು ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೋಲನ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ವಿಫಲಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಲನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆದರೆ ಎರಡನೇ ಪ್ರೋಲನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಕತೀಯರ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಇವನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಸೈನಿಕ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯಿಂದ ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಹಾರಾಜ್ಯದ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ಏರಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರೋಲನಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

23.4 ರುದ್ರದೇವ

1150 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಲನ ಮಗ ರುದ್ರದೇವನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ತಂದೆಯಂತೆ ಈತನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಈತನು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೂಲಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದನು. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವನು ಅನೇಕ ಮುಖಂಡರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಈತನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಹನುಮಕೊಂಡ ಶಾಸನವು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈತನು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರರಾದ ದೊಮ್ಮರಾಜ, ಉಗ್ರವಾದಿ ಮೇಲರಸ, ಮೇದರಾಜ ಮತ್ತು ಮೈಲುಗಿದೇವ ಎಂಬುವವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಜಯಗಳು ಈತನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಇದೇ ಶಾಸನವು ರುದ್ರದೇವನು ಭೀಮ, ಗೋಕರ್ಣ, ಚೋಳೋದಯ ಮತ್ತು ತೈಲಪ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

23.4.1 *ಕಾಕತೀಯ/ಚಾಲುಕ್ಯ/ಚೋಳ ಸಂಬಂಧಗಳು*

ರುದ್ರದೇವನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಉಳಿದ ದಿನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈತನು ತಾನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಚಾಲುಕ್ಯರ ರಾಜಕೀಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ರುದ್ರನು ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಬಹಳ ಬೇಗ ಅವನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವೇಳನಾಡು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ವೆಳನಾಡು ಮುಖ್ಯರು ಒಂದನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ವೆಂಗಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚೋಳರ ಅಧೀನರಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ರುದ್ರನ ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡನೆಯ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಡನು ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನಿ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನ ವಿರುದ್ಧ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಚೋಡನ ಪ್ರಧಾನಿ ದೇವನ ಪ್ರಗ್ಗಡ ತನಗೆ ವಹಿಸಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಚಾಲುಕ್ಯ ಚೋಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಎರಡನೇ ರಾಜರಾಜನು 1172 ರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಇದು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟನೆಯಾಯಿತು. ಈತನ ಈ ಮನೆತನದ ಕೊನೆಯ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈತನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಎರಡನೇ ರಾಜಾಧಿರಾಜನು ಅಶಕ್ತ ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಸಾಮಂತರು ಅವನ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಂತ ರಾಜರುಗಳ ನಡುವೆ ಕಲಹ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾದ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಡ ವೆಳನಾಡಿನ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ಸನ್ನಿವೇಶದ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಕರಾವಳಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು.

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬಂದೊದಗಿತು. 1181 ರಲ್ಲಿ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಡನು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಇವನ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮರಣದಿಂದ ಇವನ ಮನೆತನದ ಅವನತಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈತನ ಮಗನಾದ ಮೂರನೇ ಗೊಂಕ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಇವನಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಇವನ ಮೊಮ್ಮಗ ಪೃಥ್ವೀಶ ನನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಆಚೆಗೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ರುದ್ರದೇವನು ತನ್ನ ಇತರ ಅಧೀನ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಳನಾಡಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದನು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನ ಅಳಿಯನಾದ 2 ನೇ ಭೀಮಕೋಟ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ದರಣಿಕೋಟದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ರುದ್ರದೇವನ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ತಡೆದನು. ದರಣಿಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು 2 ನೇ ಭೀಮ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ವಿಜಯಿಯಾದ ರುದ್ರ ಭೀಮನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮಗನಾದ 2 ನೇ ಕೇತನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವನ ತಂದೆಗೆ ಸೇರಿದ ರಾಜ್ಯವನು ಅವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟನು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೇತನು ರುದ್ರದೇವನ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನ ದಕ್ಷವಾದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾದನು.

23.4.2 *ರುದ್ರ ದೇವ ಮತ್ತು ಸೇವುಣರು*

ರುದ್ರದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇವುಣರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಸೇವುಣರ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ ರುದ್ರದೇವನು ಸೋತು ಯುದ್ಧ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಇವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವನು ಓರುಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಟ್ಟಣವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಈ ಪಟ್ಟಣವು ಮುಂದೆ ಇವನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಗರವಾಯಿತು. ರುದ್ರದೇವ ಕಾಕತೀಯರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಬಲವಾದ ರಾಜನಾಗಿದ್ದು ಗೋದಾವರಿಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಈತನು ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದನು. ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವನ ನಂತರ ಇವನ ತಮ್ಮನಾದ ಮಹಾದೇವ ಸುಮಾರು 3 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಇವನು ಸೇವುಣರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನಲ್ಲದೆ ಇವನ ಮಗನಾದ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ದೇವಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಡಲಾಯಿತು. ಇದು ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಮತ್ತು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಮೂರನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ನಡೆಸಿದನು. ಆದರೆ ರುದ್ರದೇವನ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ರಾಚೆರ್ಲರುದ್ರ ಚೋಳರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು.

23.5 ಗಣಪತಿ ದೇವ

ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವುಣರು ಗಣಪತಿ ದೇವನನ್ನು ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಅವನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಹೊಯ್ಸಳರು ಸೇವುಣ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದರು. ಗಣಪತಿ ದೇವನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆಂಧ್ರ ದೇಶದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈತನು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಂತೆ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದು 63 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈತನು ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಮುತ್ಸದಿತನದಿಂದ ತೆಲುಗು ಮಾತನಾಡುವ ಜನರಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪಶ್ಚಿಮ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮತ್ತು ಚೋಳರ ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಡೆದು ಚಿದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಈತನ ಕೆಲಸ ಸುಗಮವಾಗಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

23.5.1 *ಗಣಪತಿ ಮತ್ತು ವೆಳನಾಡು ಮುಖ್ಯರು*

ಗಣಪತಿಯು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ ಮೊದಲು ಅವನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದವನೆಂದರೆ ವೆಳನಾಡಿನ ಮುಖ್ಯನು. ಎರಡನೇ ಕುಲೋತ್ತುಂಗ ಚೋಡನ ಮರಣಾ ನಂತರ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜರ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಅವನತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಸಾಮಂತರ ಏಳಿಗೆಯನ್ನಾಗಲಿ ತಡೆಯುವಷ್ಟು ಶಕ್ತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಗಣಪತಿ ತನ್ನ ಅಧೀನ ರಾಜರುಗಳೊಂದಿಗೆ 1201 ರಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಗಣಪತಿ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಚೋಡ ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಕಿಕ್ಕ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಯ್ಯ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಂದರು.

ಪೃಥ್ವೀಶ್ವರನ ಮರಣದಿಂದ ವೆಳನಾಡಿನ ಮುಖ್ಯರ ಅಧಿಕಾರ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಅವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಒಕ್ಕೂಟದ ಸೈನ್ಯವು ಮುಂದುವರೆದು ಬೆಸವಾಡ, ದಿವಿ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಯ್ಯ ಮುಖ್ಯರ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದೆಡೆಗೆ ಮುಂದುವರೆಯಿತು.

ಅಯ್ಯ ಮುಖ್ಯರು ಕೃಷ್ಣ-ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅಯ್ಯ ಮುಖ್ಯರು ಕಾಕತೀಯರನ್ನು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಎದುರಿಸಿದರು. ಗಣಪತಿಗೆ ಅಯ್ಯ ಮುಖ್ಯರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬಹಳ ಉದಾರವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಅವರೊಂದಿಗೆ ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದನು.

23.5.2 ದಕ್ಷಿಣದ ದಂಡಯಾತ್ರೆ

ನೆಲ್ಲೂರಿನ ತೆಲುಗು ಚೋಳರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಗಣಪತಿಯು ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. 12 ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಚೋಳರು ನೆಲ್ಲೂರಿನ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಮನೆತನದ ನೆಲ್ಲಸಿದ್ಧಿಯು ಈಗಿನ ನೆಲ್ಲೂರು, ಕಡಪ ಮತ್ತು ಚಿಂಗಲ್ ಪೇಟೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಎರಡನೆಯ ರಾಜರಾಜನ ಅಸಮರ್ಥತೆಯನ್ನು ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡ ನಲ್ಲಸಿದ್ಧಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಲ್ಲಸಿದ್ಧಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ತಲೆದೋರಲು ಅವನ ಮಗನಾದ ಕಿಕ್ಕನು ನೆಲ್ಲೂರು ಮನೆತನಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಹಕ್ಕುದಾರನೆಂದೂ, ಅವನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಾನ್ಯತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗಣಪತಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಿದನು. ಗಣಪತಿಯು ಕಿಕ್ಕನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ನೆಲ್ಲೂರಿನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಗಣಪತಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕಿಕ್ಕನು ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗಣಪತಿಯ ಮುಂದಿನ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕನಾಗಿದ್ದನು.

23.5.3 ಕಳಿಂಗದ ಮೇಲಿನ ದಂಡಯಾತ್ರೆ

ಗಣಪತಿಯ ನಂತರ ಕಳಿಂಗದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋದನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿಯರು ಮತ್ತು 12 ಜನ ಮನ್ನೆಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಇಂದಿನ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಒರಿಸ್ಸಾ ರಾಜ್ಯಗಳವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಕಾಕತೀಯ ಸೈನ್ಯ ಮುಂದುವರೆದು, ಚಕ್ರಕೂಟವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಕೆನಾ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕಾಕತೀಯರ ಕಳಿಂಗದ ದಂಡಯಾತ್ರೆ, ಕಾಕತೀಯರ ಸೈನ್ಯ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವಾಯಿತಲ್ಲದೆ, ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಗಣಪತಿಯು ಮುಂದುವರೆದು ಸೇವುಣರು ಮತ್ತು ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶಗೊಳಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಂಗೆಕೋರರನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವನು ಗಳಿಸಿದ ವಿಜಯಿ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಗಣಪತಿಯು 63 ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಐಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದನು.

23.6 ರುದ್ರಮದೇವಿ

ಗಣಪತಿಗೆ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ರುದ್ರಾಂಬ ಅಥವಾ ರುದ್ರಮಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಗಣಪಾಂಬ ಅಥವಾ ಗಣಪ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಗಣಪತಿಯು ತನ್ನ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗಳಾದ ರುದ್ರಮದೇವಿಯನ್ನು ರುದ್ರದೇವನೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿ, ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದನು.

ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರುದ್ರಮಾದೇವಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್ವವನ್ನು ಕೆಲವು ಅಧೀನ ರಾಜರುಗಳು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಕೆಲವು ಸಾಮಂತರು ಹೆಂಗಸಾದ ರುದ್ರಮದೇವಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಲು ತೊಡಗಿದರು.

ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಮಲಸಹೋದರನಾದ ಹರಿಹರದೇವ ಮತ್ತು ಮುರಾರಿದೇವ, ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆಯೆದ್ದನು. ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಾಮಂತರು ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಪರವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ತನ್ನ ಸೋದರರ ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದಳು.

23.6.1 ರುದ್ರಮದೇವಿ ಮತ್ತು ಕಳಿಂಗ

ಗಣಪತಿಯಿಂದ ಸೋಲನ್ನನುಭವಿಸಿದ್ದ ಕಳಿಂಗದ ಗಜಪತಿ ಒಂದನೆಯ ನರಸಿಂಹನು ತಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಮುಖಜಭೂಮಿಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದನು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ತನ್ನ ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರೋಲಿ ನಾಯಕರನ್ನು ಕಳಿಂಗದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಈ ಇಬ್ಬರು ಸೇನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಎದುರಾಳಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲೆ ಕಾಕತೀಯರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ ಕಾಕತೀಯರದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಮಧುರೆಯ ಪಾಂಡ್ಯರು, ತಮ್ಮ ಮುತ್ತುಕುಲ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿದ ನಂತರ ಕಾಕತೀಯರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಅವರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

23.6.2 ಸೇವುಣರ ವಿರುದ್ಧ ಜಯ

ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವುಣ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಈ ಸೈನ್ಯದ ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದವನು ಅವಳ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ಗೋನ ವಿಠಲ ಎಂಬಾತನು. ವಿಠ್ಠಲನು ಸೇವುಣರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಹಳೆಯ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆದಾನಿ ಮತ್ತು ತುಂಬುಲಮ್ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ರಾಯಚೂರು ಮುಖಜಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಮುಖ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ನಂತರ ಕಾಕತೀಯ ಸೈನ್ಯವು ರಾಯಚೂರು ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ದಾಳಿಗಳಿಂದ ರಾಯಚೂರು ನಗರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ನಗರವಾಸಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಒಂದು ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು.

ಸೇವುಣರ ಮೇಲಿನ ದಾಳಿಯು ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ದಾಳಿಯಾಗಿತ್ತು. ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ, ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ತೆಲುಗು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ರಾಜರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಚತುರೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ರಾಜೋಚಿತವಾದ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ದರ್ಬಾರನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೂಢಚಾರರಿಂದ ವರದಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಸರದಾರರೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ರಾಜನಿಗಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನ ಉತ್ತಮ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದಳು.

23.7 ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ (1295-1323)

ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ನಂತರ ಅವಳ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1295 ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದನು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನನ್ನು ಎದುರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಸಾಮಂತನೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತರಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು ಅವನ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾಕತೀಯರ ರಾಜ್ಯದ ಬಲ ಅವರ ಸಾಮಂತರಾಗಿದ್ದ ನಾಯಕರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು 77 ನಾಯಕರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯ ಕೋಟೆಯ 77 ಬ್ಯಾಸ್ಟನಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು.

23.7.1 ಮೊದಲನೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿ

13 ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಖನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಮುಸ್ಲಿಂರ ದಾಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ನಾಯಕರನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗಜ ಮತ್ತು ಅಶ್ವಬಲಗಳೊಂದಿಗೆ 9 ಲಕ್ಷ ಶಸ್ತ್ರ ಸಜ್ಜಿತ ಕಾಲಾಳುಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದನು. ಕಾಕತೀಯರ ಬಲಯುತವಾದ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಕಾಲ ಬಂದೊದಗಿತು.

1303 ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ತೆಲಂಗಾಣದ ಮೇಲಿನ ದಾಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಲೂಟಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆ. ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನೇಟಿನ ಮೇಲೆ ಪದೇ ಪದೇ ಧಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಜಪೂತರು ಮತ್ತು ಮಂಗೋಲರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ ಖಿಲ್ಜಿಗೆ ಅಪಾರವಾದ ಹಣ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಅತೀವವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಶೇಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಆತನು ಹಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದಕ್ಷಿಣ ರಾಜ್ಯಗಳೆಡೆಗೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಮಲ್ಲಿಕ್ ಫಕ್ರುದ್ದೀನ್ ಮತ್ತು ಜಾಜು ಎಂಬುವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯವು ತೆಲಂಗಾಣದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಹಾಯ್ದು ವಾರಂಗಲ್‌ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯದ ಮುಂದುವರಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಕತೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವುಂಟಾಗಿ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯವು ಸೋತು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಬೇಕಾಯಿತು.

23.7.2 ಎರಡನೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1309 ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ದಾಳಿ ತೆಲಂಗಾಣದ ಕಡೆ ಹೊರಟಿತು. ಈ ಬಾರಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯ ದೇವಗಿರಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ತೆಲಂಗಾಣದ ಕಡೆ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಇದನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಬಳಿ ಅಪಾರವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೈನ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯ ವಾರಂಗಲ್ಲು ಕೋಟೆಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದನಾದರೂ, ನಂತರ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದನು. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ವಾರ್ಷಿಕ ಪೊಗದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾದರೆ, ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಸೇನಾನಿಯಾದ ಮಲ್ಲಿಕ್ ನಾಯಬ್ ಹೇಳಿದನು. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮಾಲಿಕ್ ನಾಯಿಬ್‌ಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಅಶ್ವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಗಜಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

23.7.3 ಪಾಂಡ್ಯರನ್ನು ಸದೆಬಡಿದುದು

ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಧಾಳಿಯಿಂದ ಜರ್ಜರಿತನಾದದ್ದು ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಕುಂಟಾಯಿತು. ನೆಲ್ಲೂರಿನ ತೆಲುಗು ಚೋಳ ದೊರೆಗಳು ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದುಕೊಂಡು ತಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದು ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ನೆಲ್ಲೂರಿನ ಚೋಳರನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಂದ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಪಾಂಡ್ಯರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆಯಾದ ಮೌರವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಾದ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ವೀರ ಪಾಂಡ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಂತಕಲಹವುಂಟಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕ್ ಕಾಫರನು ಪಾಂಡ್ಯರ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸೈನ್ಯ ಹಿಂದಿರುಗಿತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ಸಾಮಂತನಾಗಿದ್ದ ರೈಲಾನ್‌ನ ರವಿವರ್ಮನ್ ಕುಲಶೇಖರ ಪಾಂಡ್ಯರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ದಂಗೆಯೆದ್ದು, ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯ ಮತ್ತು ವೀರ ಪಾಂಡ್ಯರ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿದನು. ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನು ದೆಹಲಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನ ಅಲಿವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಸುಲ್ತಾನನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನಿಗೆ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನು ತನ್ನ ನಾಯಕನಾದ ಮುಪ್ಪಿಡಿನಾಯಕನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ತನ್ನ **ಸೈನ್ಯವ**ನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಮಧುರೈಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಂದರ ಪಾಂಡ್ಯನಿಗೆ ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ಪಾಂಡ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಅತ್ತ ಕಡೆ ದಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದ ರಾಜಕೀಯ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಿಲ್ಜಿಯ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನ ಮಗ ಮುಬಾರಕ್ ಷಾ ದೆಹಲಿಯ ಸುಲ್ತಾನನಾದನು. ತನ್ನ ಗುಲಾಮನಾದ ಖುಸ್ರು ಖಾನನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಕಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

23.7.4 ಮುಸ್ಲಿಂರ ಅಂತಿಮ ಧಾಳಿ

ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ವಾರ್ಷಿಕ ಕಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಸುಲ್ತಾನನು ಅವನನ್ನು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇಡಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತುಘಲಕ್ ಮನೆತನದ ಲಾಲುಘುಖಾನನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಕತೀಯ ಸೈನ್ಯವು ಮುಸ್ಲಿಂರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಸಂತೋಷ ಬಹಳ ಕಾಲ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಉಲುಘ್‌ಖಾನನ ಸೈನ್ಯ ವಾರಂಗಲ್ಲನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ದೆಹಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲಾಯಿತು. ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ನರ್ಮದಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಸು ನೀಗಿದನು. ದಿಟ್ಟ ದೊರೆಯಾದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನು ದೆಹಲಿಯ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಈತನ ಮರಣದೊಂದಿಗೆ ಕಾಕತೀಯರ ವಂಶ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಕಾಕತೀಯರ ಪ್ರದೇಶಗಳು ದೆಹಲಿ ಸುಲ್ತಾನರ ವಶವಾದವು.

23.8 ಆಡಳಿತ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಳಿದ ರಾಜಮನೆತನಗಳಂತೆ ಕಾಕತೀಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೂ ರಾಜನೇ ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದನು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿಂಹಾಸನವು ತಂದೆಯಿಂದ ಹಿರಿ ಮಗನಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಕಂಡು ಬಂದರೆ, ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಮಗಳಿಗೆ ದತ್ತುವಾಗಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಲಕ್ಷಣ. ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದು ಅಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಲು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಗಣಪತಿ ದೇವನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ರುದ್ರಮ ದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಟ್ಟು, ಹಾಗೆಯೇ ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಲು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಕಾಕತೀಯ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ರಾಜನೋ ಅಥವಾ ರಾಣಿಯೋ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ ಅವರು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ರಾಜನು ಸಮಸ್ತ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರಧಾನರು, ಪ್ರಧಾನರು, ಪ್ರೆಗ್ಗಡೆಗಳು, ಅಮಾತ್ಯರು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಮಂತ್ರಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

23.8.1 ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗ

ಕಾಕತೀಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ನಿಯೋಗ ಅಥವಾ ಗುಂಪು. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಹಾಗೂ ರಾಜನ ಅರಮನೆಯ ಒಳಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯೋಗ ಅಥವಾ ಗುಂಪುಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಬಾಹತ್ತರ ಎಂದರೆ 72 ಎಂದರ್ಥ. ಕಾಕತೀಯ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಬಾಹತ್ತರ ನಿಯೋಗಾಧಿಪತಿಯಿಂದ ಉಚ್ಚ ಮಟ್ಟದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಕಾಕತೀಯರು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಅಧೀನ ರಾಜನಾಗಿ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದರಿಂದ ಅವರದೇ ಆದ ನಿಯೋಗ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದರು.

23.8.2 ಪ್ರದೇಶಗಳ ವಿಭಾಗಗಳು

ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಡಳಿತಾನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವು ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ನಾಡು ಸ್ಥಳ ಎಂಬುವ ಘಟಕವು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಳವೂ ಸುಮಾರು 10 ರಿಂದ 60 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಾನೂರು ಸ್ಥಳ 12 ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗುರಿಂದಲ್ ಸ್ಥಳ 60 ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಕತೀಯರ ಶಾಸನಗಳು 20 ನಾಡುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ, ಕಂಪಣ, ಪಾಚಿ ಅಥವಾ ವಾಚಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಮತ್ತಿತರ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿದ್ದವು.

23.8.3 ಗ್ರಾಮಾಡಳಿತ

ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಗ್ರಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳು. ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಅಯಗಾರರೆಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಕಂದಾಯ ರಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಟುಗಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 12 ಜನ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. 1) ಕರಣಮ್ 2) ಪೆಟ್ಟಕಾವು ಅಥವಾ ರೆಡ್ಡಿ 3) ತಲಾರಿ 4) ಪುರೋಹಿತ 5) ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ 6) ಬಡಗಿ 7) ಕುಂಬಾರ 8) ಲಿಗಸ 9) ಬಾರ್ಬರ್ 10) ವೆಟ್ಟಿ 11) ಚಮ್ಮಾರ.

ಕರಣಮ್ ಗ್ರಾಮಗಳ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರೆಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಪೆಟ್ಟಿಕಾವ್ಲು ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಕರಣಮ್‌ನ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಲಾರಿಯು ಗ್ರಾಮದ ಪೋಲಿಸನಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾರರು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಿಯರ್ಗಾರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕಂದಾಯರಹಿತ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಿದ್ದು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಲಿಯರ್ಗಾರರಲ್ಲಿ ಕರಣಮ್, ರೆಡ್ಡಿ, ತಳಾರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಗ್ರಾಮಗಳ ಯಾವುದೇ ನೇರವಾದ ಸಂಪರ್ಕವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಯಾ ಈ ಲಿಯಾರ್ಗಾರರು ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳ ಮಧ್ಯ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

23.9 ಸೈನ್ಯಾಡಳಿತ

ಕಾಕತೀಯರು ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಧಾಳಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾಕತೀಯರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೈನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೋಟೆಗಳು ಅಥವಾ ದುರ್ಗ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ತು ಎಂಬ ವಿಧಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

23.9.1 ಕೋಟೆಗಳು

ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಶತೃಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಬಲವಾದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕಾಕತೀಯರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 4 ವಿಧದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವು ಸ್ಥಳ, ವನ, ಜಲ ಮತ್ತು ಪರ್ವತ ಕೋಟೆಗಳು ಬಲವಾದ ಮತ್ತು ದಪ್ಪವಾದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ಕೋಟೆಗಳೆಂದೂ, ಕೋಟೆಗಳು ನೀರು ಮತ್ತು ವನಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದರೆ ಜಲ ಮತ್ತು ವನಕೋಟೆಗಳೆಂದೂ, ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಟೆಗಳಿಗೆ ವರ್ತವ ಕೋಟೆಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಷ್ಟಪುಷ್ಟವಾದ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ಈ ಕೋಟೆಗಳಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಕಾಯಲು ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದ ದುರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರಾಯಚೂರು ಮತ್ತು ಗಂಡಿಕೋಟ ಕಂವು ಗಿರಿದುರ್ಗಗಳಾಗಿದ್ದು, ಕಂದೂರು ಮತ್ತು ನಾರಾಯಣವನಂ ವನದುರ್ಗಗಳಿಗೂ, ದಿವಿ ಮತ್ತು ಕೋಲಾನ್ ಜಲದುರ್ಗಗಳಿಗೂ, ವಾರಂಗಲ್ ಧರಣಿಕೋಟೆ ಇವುಗಳು ಸ್ಥಳ ದುರ್ಗಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ.

23.9.2 ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಸಾಮಂತರು

ಕಾಕತೀಯ ಸೈನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರವೆಂದರೆ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಮಿಲಿಟರಿ ಮುಖ್ಯರು ಬಹಳಷ್ಟು ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಯಕರು ಯುದ್ಧಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾದ ಸಾಮಂತರ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಕಾಕತೀಯರು ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗವಾದ ಸಾಮಂತರು ಕೂಡ ಅವರ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಥವಾ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೇವೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಎರಡು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕ ಗಾತ್ರದ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಾಜನು ಸಾಮಂತರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸಾಮಂತರು ಅದೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಆದಾಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಾಯಕರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆದಾಯದಿಂದ ಒಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಬೊಕ್ಕಸಕ್ಕೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಪೊಗದಿಯಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬೀಳಬಹುದೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳು ಸದಾ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂಜಾಗ್ರತಾಕ್ರಮವಾಗಿ, ನಾಯಕರನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಲ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಬಿಡದೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಾಯಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ತಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದುದ್ದಲ್ಲದೆ, ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯ ಬಲಯುತವಾಗಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

23.10 ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳು ಅವರ ಸಾಮಂತರು ಮತ್ತು ನೋಬಲ್ಲರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಉದಾರವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೀಡಿದರು.

23.10.1 ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಬರಹಗಾರರು ಮತ್ತು ಕವಿಗಳು ಏಳಿಗೆ ಹೊಂದಿದರು. ಕೆಲವರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ರಾಮೇಶ್ವರ ದೀಕ್ಷಿತನ ಮಗನಾದ ಅಚಿಂತೇಂದ್ರನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಈತನು ರುದ್ರದೇವನ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿದ್ದು ಹನುಮಕೊಂಡ ಶಾಸನವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ರೇಚಿಯ ಮಗ ಮತ್ತು ನಂದಿಮಿತ್ರನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ನಂದಿಯು ಗಣಪಾವರಂ ಶಾಸನದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅನಂತಸೂರಿ ಎಂಬಾತನು ಪಾನುಗಲ್ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆದನು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಬೋತ್ಪುರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಈಶ್ವರ ಭಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಈ ಕಾಲದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಕಾರನಾಗಿದ್ದನು.

ಈ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯ ರಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತ ರಾಘವ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರೋಷ್ಠ್ಯ ರಾಮಾಯಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸಕಾಲ್ಯ ಮಲ್ಲ ಅತಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನು ಪ್ರತಾಪರುದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಪ್ಪಯ್ಯಾರ್ಯ ಎಂಬ ಜೈನ ಕವಿ ಇದ್ದನು. ಈತನು ಜಿನೇಂದ್ರ ಕಲ್ಯಾಣಾಭ್ಯುದಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಈ ಕಾಲದ ಮೊದಲ ನಾಟಕಕಾರ ಗಂಗಾಧರ ಈತನು 'ಸೌಗಂಧಿಕಾಹರಣ' ವೆಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕವಿ ವಿದ್ಯಾನಾಥ 'ಪ್ರತಾಪರುದ್ರಯಶೋಭೂಷಣಂ' ಮತ್ತು 'ಕಾಕತೀಯ ಚರಿತ' ಎಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು.

23.10.2 ತೆಲುಗು ಸಾಹಿತ್ಯ

ಈ ಕಾಲದ ತೆಲುಗು ಕವಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತೆಲುಗು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದ ತಿಕ್ಕಣ್ಣನು 'ನಿರ್ವಚನೋತ್ತರ ರಾಮಾಯಣಂ' ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರ ಕಾಂಡವನ್ನಾಧರಿಸಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೊರಬಂದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಭಟ್ಟನ ಭಾಸ್ಕರ ರಾಮಾಯಣ ಮತ್ತು ರಂಗನಾಥನ 'ರಂಗನಾಥ ರಾಮಾಯಣ' ಇವು ಮತ್ತೆರಡು ಪ್ರಮುಖ ತೆಲುಗು ಕೃತಿಗಳು. ಆಂಧ್ರ ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ನನ್ನಯಭಟ್ಟನು ಅರ್ಧಮಾತ್ರ ರಚಿಸಿದ್ದನು. ಉಳಿದರ್ಧವನ್ನು ತಿಕ್ಕಣ್ಣ ಸೋಮಯ್ಯಾಜಿ ಎಂಬುವನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಪುರಾಣಗಳು ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದ ತೆಲುಗು ಕವಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು.

ಮಾರಣ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣವನ್ನು ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಕೇತಣದ ಗ್ರಂಥವಾದ 'ಆಂಧ್ರಭಾಷಾ ಭೂಷಣಂ'ಮೊದಲ ತೆಲುಗು ವ್ಯಾಕರಣ ಮೀಮಾಂಸೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಪದ್ಯ, ಕಥೆ, ಶತಕಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದವು.

23.11 ಧರ್ಮ

ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೈವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಧರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಶೈವಧರ್ಮದ ಉಪಶಾಖೆಗಳಾದ ಕಾಳಮುಖ ಮತ್ತು ಪಾಶುಪಥ ಶಾಖೆಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದವು. ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳು ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶೈವ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಠಗಳಿಗೆ ಉದಾರವಾದ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರುದ್ರಮದೇವಿಯು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಶಂಭು ಎಂಬ ಶೈವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಆತನು ಒಂದು ಶಿವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಗೋಲಕಿ ಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಗೋಲಕಿ ಮಠದ ಶಾಖೆಗಳು ಆಂಧ್ರ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಗುಂಟೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಟ್ಟಿಪ್ರೋಲು, ಕರ್ನೂಲು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ, ಕಡಪ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶ್ರೀಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಪಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ವೀರಶೈವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತೆಲುಗು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತ್ತು.

ಈ ಕಾಲದ ಶೈವ ಮಠಗಳು ವಿದ್ಯಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶೈವ ಮಠಗಳು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವು. ಶೈವ ಧರ್ಮದಂತೆಯೇ ವೈಷ್ಣವ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳೂ ಕೂಡ ಕಾಕತೀಯರಿಂದ

ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಎರಡನೇ ಪ್ರೋಲನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಚೇತನ ಪ್ರೆಗ್ಗಡೆಯ ಪತ್ನಿ ಮೈಲಾಂಬಳು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಜೈನ ಬಸದಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರೋಲನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನು ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.

23.11.1 ದೇವಾಲಯಗಳು

ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆಗಳು ಹನುಮಕೊಂಡ ಪಲಂಪೇಟ ಮತ್ತು ಪಿಲ್ಲಾಲಮರ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಇವು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ರಾಜರು, ಶ್ರೀಮಂತ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಭೂ ಮಾಲೀಕರು, ನೋಬೆಲ್ಲರು ಉದಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಾಲಂ ಪೇಟ್‌ನ ದೇವಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಮುಖ ಮಂಟಪಗಳಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ವಿಶೇಷತೆ ಎಂದರೆ ಕಂಸಶಿಲ್ಪಗಳು ಹೊರಗಿನ ಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ಚಜ್ಜಾ ಹಲಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ನೃತ್ಯ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಲಾಬಾಲಿಕೆಯರನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಿಲಾಬಾಲಿಕೆಗಳ ವಿಗ್ರಹಗಳ ಕೆತ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿವೆ. ಕಾಕತೀಯ ದೊರೆ ಗಣಪತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಾರಂಗಲ್ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾದ ದೇವಾಲಯವೊಂದು ಅವರ ಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯತೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

23.12 ಸ್ವಯಂ ಅವಲೋಕನ

ಸುಮಾರು ಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಕಾಕತೀಯರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ, ರುದ್ರಮದೇವಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಾಪರುದ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಸೇವುಣರು, ವೆಂಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕಾಕತೀಯರು ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅವರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಕಾಕತೀಯರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸಲು ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ರಾಜನಿಗೆ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಕಾಕತೀಯ ರಾಜರು ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪೋಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

23.13 ಮಾದರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

1 ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ವಾರಂಗಲ್ಲಿನ ಕಾಕತೀಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

2. ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರನ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ.

22.14 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. G.Yazdani (ed) : Early History of the Deccan Part- VII-XI
2. R. Ramarao : Kakatiyas of Warrangal

ಪ್ರೊ. ಶಿವಣ್ಣ

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ : ಕರಾಮುಪಿ/ತಸಾವಿ/4-060/2013-2014 ದಿನಾಂಕ : 24-09-2013
ಒಳಪುಟ : 60 GSM ವೆಸ್ಟ್‌ಕೋಸ್ಟ್ ಪೇಪರ್ ಮತ್ತು ಹೊರಪುಟ : 220 GSM ಆರ್ಟ್‌ಕಾರ್ಡ್
ಮುದ್ರಕರು : ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪ್ರತಿಗಳು : 5000

Karnataka State Open University

Mukthagangotri, Mysore - 570 006

The Open University system has been initiated in order to augment opportunities for higher education and as an instrument of democratizing education.

National Education Policy 1986

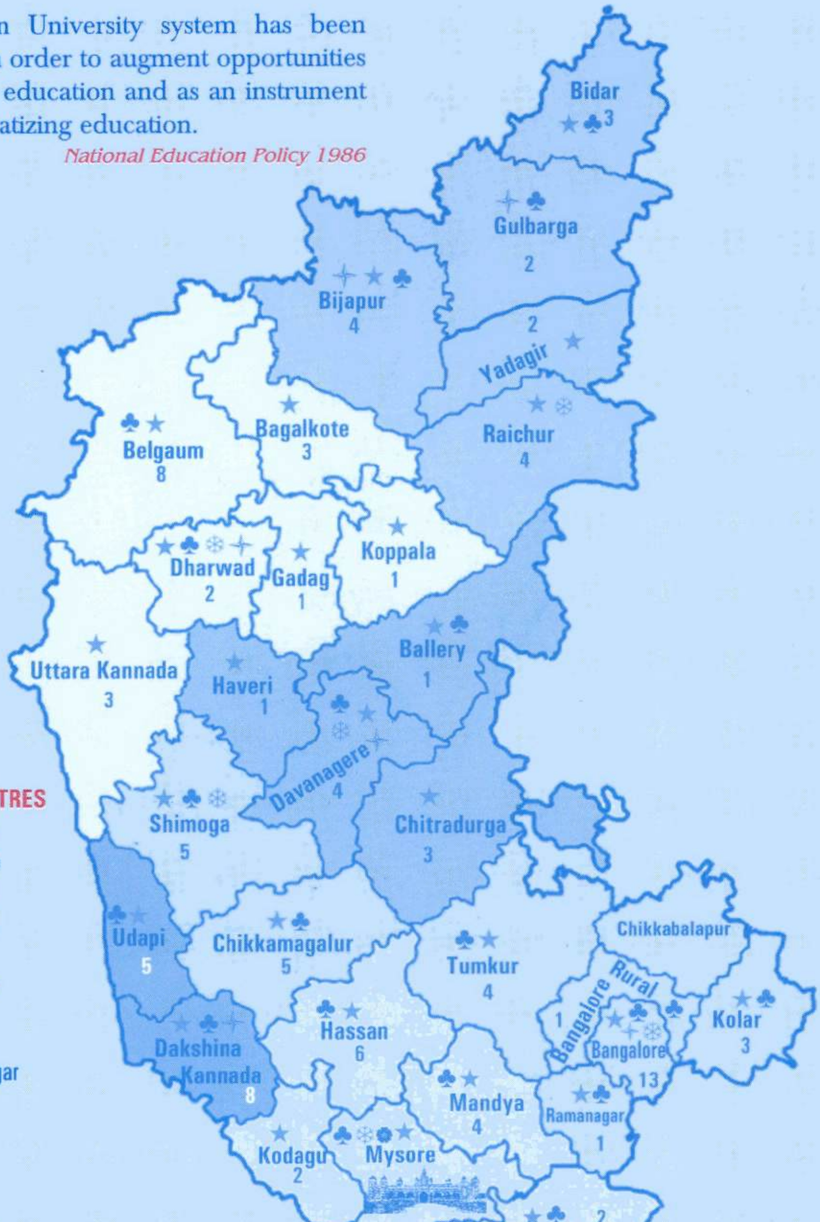

♣ **REGIONAL CENTRES**

Bangalore
Davanagere
Gulbarga
Dharwad
Shimoga
Mangalore
Tumkur
Hassan
Chamarajanagar
Bellary
Mandya
Kolar
Bijapur
Belagaum
Ramanagar
Bangalore (another one)
Chikmagalur
Udupi
Karwar
Bidar
Mysore

- ● **HEAD QUARTERS**
- ★ **Total Study Centres : 123**
- ♣ **Regional Centres : 21**
- ❄ **B.Ed Study Centres : 10**
- ✦ **M.Ed Study Centres : 06**

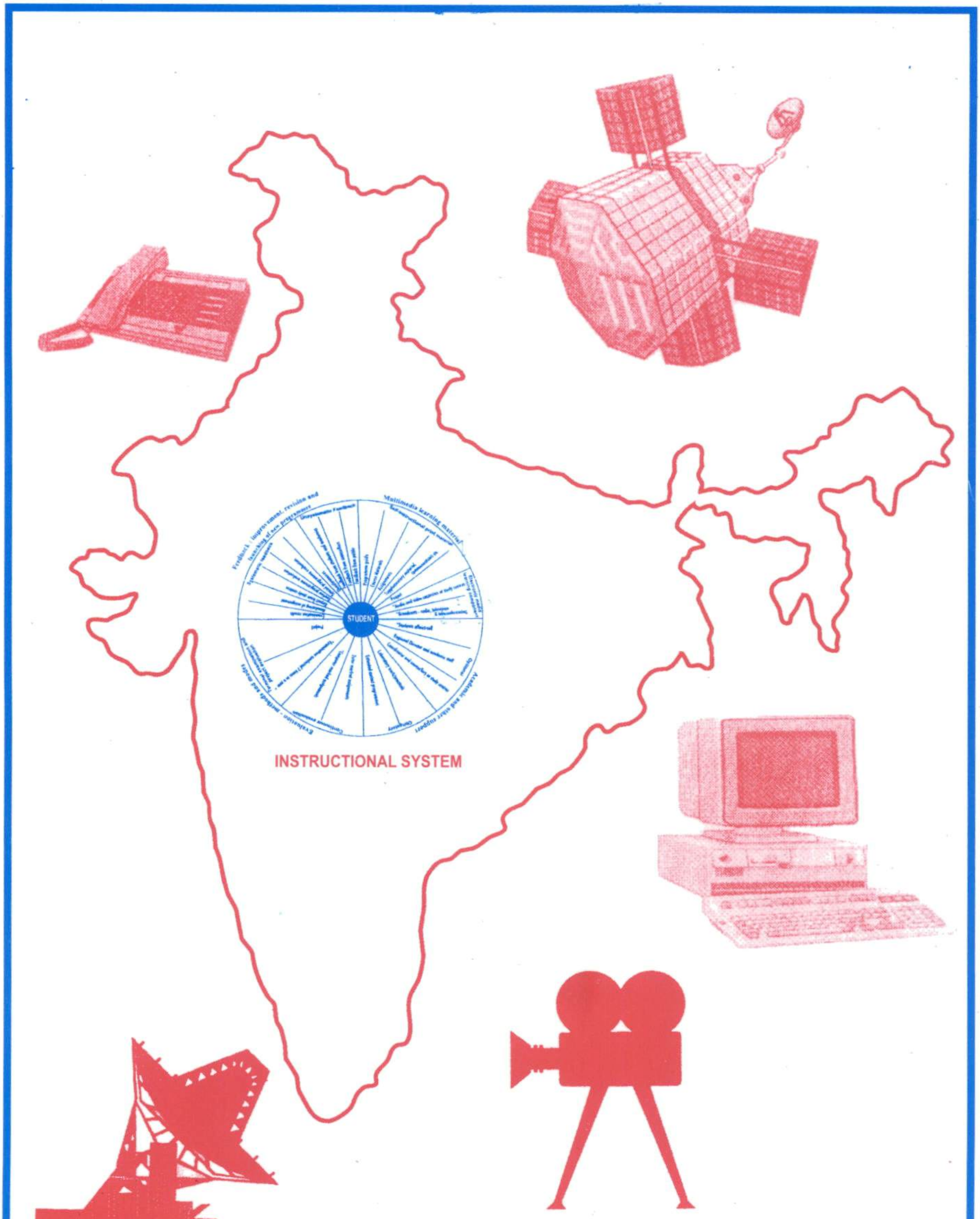
STUDENT
INSTRUCTIONAL SYSTEM